

ชาวจีนโพ้นทะเล

ปีที่ ๖๘ ฉบับที่ ๔



ต๋อ ปี่ มรณกาล
หลวงพ่อชา สุภัทโท



ອຕຸຕນາ ມີ ສຸກນຸເຕນ ນາຄໍ ລກຕີ ກຸລຸລກໍ
ຜູ້ມີຕນຝືກດີແລ້ວ ຍ່ອມໄດ້ທີ່ຟຶ່ງຟຶ່ງໄດ້ຍາກ.

ທຸ. ຣ. ໒໕/໓໖.



๘
นิพนธ์ที่นี้และเดียนี
พุทธทาสภิกขุ

๑๖
บทเรียนในงานศพหลวงพ่อบุชา
ปัญญาอันภิกขุ

๒๐
ความเป็นลักษณะมิตรของหลวงปู่ชา
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

๓๐
ลงในเรือแห่งธรรมคำเดียวกัน
พระมงคลกิตติธาดา (หลวงพ่อบรม เหมจิตฺโต)

ISSN ๐๑๒๕-๔๐๖๕

ผู้พิมพ์
ชาวพุทธมูลนิธิ

เจ้าของ
พุทธนิคม เชียงใหม่

ที่ปรึกษา
พระครูสมุห์บุญเลิศ ชยวิโส
พระจันทร อภิสสโร
พระมหานรินทร์ นรินโท

บรรณาธิการ
เพ็ญฉาย สีโรรส

ผู้จัดการ
พิมพ์ งามเกื้อ

ศิลปกรรม
อุบิสัย

๓๖

ความทุกข์เป็นบ่อเกิดของปัญญา

พระราชภาวนาวิกรม (หลวงปู่เลี่ยม ฐิตธมฺโม)

๔๒

ถ้าเชื่อมั่นในใครสักคน ก็พร้อมจะเรียนรู้ในทุกสิ่ง

พระพรหมวชิรญาณ (หลวงปู่สุเมโธ)

๕๒

อย่าเป็นอะไรเลย

พระธรรมพัชรญาณมุนี (พระอาจารย์ชยสาโร)

๕๘

อุปคมณี

กองบรรณาธิการ

๖๐

พุทธทาส

หนานเอ

กองบรรณาธิการ

พระอธิป อธิปญฺโญ

พระราชันย์ อุฎฺฐานโรโต

พระสิทธิพร นรุตฺตโม

โชษิตา ธรรมรักษานุกุล

อรทัย งามละออ

ชวิศา บำรุงพรไพศาล

สำนักงานสวนพุทธธรรม

วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม

ถ.สุเทพ อ.เมือง เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐

โทร. ๐๙๙-๔๗๑-๖๗๖๗

buddhanikomcm@gmail.com

www.chaobuddha.com

Facebook : ชาวพุทธวัดอุโมงค์

พิมพ์ที่

ทรีโอ แอดเวอร์ไทซิง

แอนด์ มีเดีย จำกัด

โทร. ๐๕๓-๒๗๒-๐๗๙

๓๑ ปิรมณกาล หลวงพ่อชา สุภัทโท

รุ่งเช้าของวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๕ ท่ามกลางหมอกจาง ๆ ที่ล่องลอยปกคลุมไปทั่วอาณาบริเวณของดงป่าพง อากาศเย็น ๆ ของลมหนาวที่พัดมาในตอนเช้า หลวงพ่อชา สุภัทโท พระมหาเถระองค์สำคัญของชาวพุทธอีสานและชาวพุทธไทยได้ละสังขารลงอย่างสงบ ซึ่งนับเป็นเวลากว่า ๓๐ ปีมาแล้ว วัดหนองป่าพงและวัดสาขากว่า ๑๐๐ วัดทั้งในและต่างประเทศ ประหนึ่งการแผ่ขยายของกิ่งก้านแห่งโพธิญาณ อันเป็นการเผยแผ่และรักษาแนวทางคำสอน ข้อวัตร ปฏิปทาของหลวงพ่อชาให้ขจรขยายไปไกลออกไป ความเป็นผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย การเป็นผู้ปรารภความเพียรอุทิศทั้งชีวิตเพื่อศึกษาและปฏิบัติตามคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คำสอนเรียบง่ายที่ชี้ให้ผู้คนเห็นถึงสัจธรรมและความจริงของชีวิต ตลอดถึงแรงบันดาลใจที่หลวงพ่อ พิสูจน์ให้เห็นถึงศักยภาพของการเป็นมนุษย์ ในแง่ของการใช้ปัญญาและความเมตตา โดยหลวงพ่อชาทำให้เห็นว่าคุณสมบัตินี้มีอยู่ในมนุษย์จริง ๆ ผ่านวิถีการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติของท่าน

คำสอนของท่านที่ว่า “...ทำให้สุด ขุดให้ถึง มรรคผลยังไม่พินสมัย คนโง่เท่านั้นที่ปฏิเสธว่า ในพื้นดินไม่มีน้ำ แล้วไม่ยอมขุดบ่อ...” ยังคงท้าทาย และเร่งเร้าให้นักภิกษุและผู้ปฏิบัติธรรม ดำรงตนด้วยความไม่ประมาท และบากบั่นทำหน้าที่ด้วยความเพียรและความอดทน เพื่อยังให้บรรลุถึงประโยชน์อันเป็นคุณค่าและจุดหมายอันสูงสุดของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์





กุฏิหลวงพ่อชาที่สวนโมกขพลาราม สัญลักษณ์ของสายสัมพันธ์
ในทางธรรมระหว่างวัดหนองป่าพงและสวนโมกข์ฯ ไซยา

เพราะปากคน คนจึงประเสริฐได้

คุณเปิดโอกาสให้คนอื่นได้ ก็วิ่งไปลงมือช่วยกัน
หาคนตามเคยได้

คุณวิเศษดั่งดอกไม้ที่งดงาม คุณนั้นใจกว้าง
รักพวก ก็เห็นตามเคยของเขามา

คุณดั่งดอกไม้ที่งดงาม คือตาคุณ วิเศษ
ไปไหนอย่างไร ก็วิ่งไปช่วยกันวิ่ง วิ่งจนสุดแรงได้
คือคุณวิเศษดั่งดอกไม้ที่งดงาม วิ่งเต็มที่จนได้
อยู่ไปอีก ๒-๓ ปี วิ่งกันจนเหนื่อยเข็น

นี่คือ วิเศษวิเศษวิเศษ อยู่ได้ ด้วยวิเศษวิเศษ
แต่เกิดมาอย่างไร วิเศษอยู่ไปข้างหน้าอย่างนั้น

ส่วนคุณวิเศษ วิเศษวิเศษวิเศษ วิ่งจนสุดแรงได้
คุณวิเศษวิเศษวิเศษ วิ่งจนสุดแรงได้ วิ่งจนสุดแรง
วิเศษวิเศษวิเศษ วิ่งจนสุดแรง

เมื่อคุณวิเศษ วิ่งจนสุดแรง วิ่งจนสุดแรง
แล้วคุณวิเศษ วิ่งจนสุดแรง วิ่งจนสุดแรง

เพราะคุณวิเศษ วิ่งจนสุดแรง วิ่งจนสุดแรง

วิเศษวิเศษวิเศษ วิ่งจนสุดแรง

วิเศษวิเศษวิเศษ

เพราะฝึกตน คนจึงประเสริฐได้

ลูกเปิดออกจากไข่อ่อนเช้า ก็วิ่งไปลงสระว่ายน้ำ หากินตามแม่ได้
ลูกวัวหลุดออกมาจากท้องแม่ ลูกขึ้นยืนตั้งตัวสัปดาห์ ก็เดินตามแม่ของมันไป
ลูกคนออกมาจากท้องแม่ ลืมตาดูโลก ยังมองไม่เห็นอะไร ต้องให้พ่อแม่เลี้ยง
จึงจะอยู่รอดได้ ต้องหัดพูดหัดเดิน สักปีหนึ่ง จึงเดินได้พูดได้ อยู่ไปอีก ๒-๓
ปี จึงกินอาหารเองเป็น

นี่คือ สัตว์อื่นทั้งหลายอยู่ได้ด้วยสัญชาตญาณดิบ แต่เกิดมาอย่างไร
มันก็อยู่ไปจนตายอย่างนั้น

ส่วนมนุษย์นี้ มีสัญชาตญาณดิบไม่พอที่จะอยู่รอดได้ มนุษย์ต้องหัด
ต้องฝึก จึงจะมีชีวิตอยู่ได้ เรียกว่าเป็นสัตว์ที่ต้องศึกษา

เมื่อมนุษย์ศึกษา ก็จะมีปัญญาที่พัฒนาขึ้นไปให้รู้และทำอะไรๆ ได้
ไม่มีที่สิ้นสุด

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้ที่ฝึกศึกษาจะเลิศล้ำ เป็นสุดยอด

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต)

ฐ่ พ.ศ. ๒๕๖๗



นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้

พุทธทาสภิกขุ

พุทธบริษัทรู้เรื่องนิพพานไม่สมบูรณ์

เรามีการศึกษาไม่สมบูรณ์ คือศึกษาพุทธศาสนาไม่สมบูรณ์ แล้วก็เต็มไปด้วยความพินเฟื่อ พุทธบริษัทจึงไม่รู้เรื่องนิพพานโดยสมบูรณ์ จึงบรรลุนิพพานไม่ได้ ไม่ได้รับรสของนิพพานตามที่ควรจะมี ขอให้มองให้เห็นว่าถ้าไม่มีนิพพาน ก็ไม่ใช่พุทธศาสนา ต้องยอมรับข้อนี้ให้เอาไปคิดพิจารณา ถ้าไม่มีนิพพาน จะเป็นพุทธศาสนาไม่ได้ หรือถ้าไม่รู้จักนิพพาน ก็ไม่ใช่พุทธบริษัท ถู้อตามความหมายที่ถูกต้อง เป็นพุทธบริษัทกันทั้งที ก็ต้องรู้จักสิ่งที่เป็นหัวใจ หรือสิ่งที่สูงสุดของพุทธศาสนา

เพราะฉะนั้น เราจึงต้องมีความรู้เรื่องนิพพานโดยถูกต้อง ปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามที่สมควรจะปฏิบัติ แล้วได้รับผลเท่าที่ควรจะได้ ได้รับผลไม่มากก็น้อย อย่างนี้ต่างหากจึงจะเป็นพุทธบริษัท จะถือเสียว่าบวชเลืออง ๆ แดง ๆ แล้วก็จะเป็นพุทธบริษัท ถ้าไม่รู้เรื่องหัวใจของพุทธศาสนาเสียเลย ก็เป็นแต่เปลือก เป็นแต่บัญญัติ เป็นแต่ทะเบียน ขอให้ทดสอบดูตามที่จะพูดต่อไปว่า ความรู้เรื่องนิพพานของเรากำลังมีอยู่อย่างไร? ในที่ทั่ว ๆ ไป รวมทั้งตัวเองผู้หนึ่งด้วย โปรดพิจารณาดูมีความเข้าใจในเรื่องนี้หรือเปล่า?

รู้จักนิพพานว่าเข้าถึงยาก จะถึงก็ต่อเมื่อตายแล้ว

เดี๋ยวนี้ ในเมืองไทยเรา ประชาชนถือนิพพานเป็นสิ่งที่ยากนัก ยากหนา ในการที่จะถึงได้และเป็นของเหลือวิสัย หรือพ้นสมัยที่จะถึง ได้แล้วในสมัยนี้ เราคิดอย่างนี้หรือเปล่า? เราเล่าเรียนมาอย่างนี้ มีความคิดต่อพระนิพพานอย่างนี้หรือเปล่า? “มันยากเกินกว่าจะถึงได้ แล้วก็เหลือวิสัย พ้นสมัยเสียแล้ว ไม่ต้องเอาเรื่องนิพพาน มาพูดกัน” ถ้ากำลังมีความรู้เหมือนคนทั่วไปอย่างนี้แล้ว เราก็จะต้องพูดกันใหม่ หรือที่ถือกันว่าต้องสร้างบารมีตายเกิด ๑ เรื่อยไปเป็นหมื่นชาติ แสนชาตินั้นจึงจะถึงนิพพาน หมายความว่าเข้าโลงกันหมื่นหนแสนหน จึงจะถึงนิพพาน ถ้าเคยได้รับความรู้มาอย่างนี้ หรือเชื่ออยู่อย่างนี้ ก็ขอให้เตรียมตัวสำหรับจะพูดกันใหม่ เรามีความเชื่ออย่างนี้กันมากทีเดียว แต่ในที่นี้อยากจะกล่าวว่า นิพพานเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ในที่นี้และเดี๋ยวนี้ ไม่ใช่ต้องรอให้ตายแล้ว เพราะว่าการศึกษาหมาทางตัวนี้นั้น มักสอน กันถ้วน ๑ สอนว่านิพพาน แปลว่าตายของพระพุทธรเจ้าหรือของพระ อรหันต์

ในโรงเรียนเขาสอนว่าคนตายเรียกว่าตาย พระเจ้าแผ่นดินตาย เรียกสวรรคต เจ้านายตายเรียกพิราลัย อนิจกรรม ช่างตายเรียกว่าล้ม เพื่ออธิบายคำว่าตายคำเดียว เอาคำว่า “ตาย” นี้ ไปให้เป็นอาการของ พระพุทธรเจ้าหรือของพระอรหันต์ เด็กๆ ก็เข้าใจว่านิพพานคือตาย แล้วเราจะได้อะไรกันเล่า? พอนิพพานก็คือตาย ตายแล้วจะได้อะไรกัน? แล้วจะนิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ได้อย่างไร? เพราะนิพพานต้องที่นี้ และเดี๋ยวนี้

อ้างว่านิพพานสูญเปล่า ไม่มีอะไร

เขายังพูดกันอยู่ว่านิพพานนี้จิตซีด ไม่มีรสชาติอะไร นิพพานนี้ สูญเปล่า ไม่มีอะไร ว่างเปล่า สูญเปล่า ตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผลก็คือ ไม่มีใครสนใจนิพพาน ไม่มีใครรู้สึกว่านิพพานเป็นเรื่องที่ควรสนใจ

และคุณค่าที่จะสนใจ เดียวนี้ก็ไม่มีใครสนใจนิพพาน แม้ในเมืองพุทธอย่าง ประเทศไทย ชาวพุทธก็ไม่มีใครสนใจในนิพพาน ซึ่งเป็นตัวแก่นแท้ ปลายทางของพุทธศาสนา แต่ก็ยังยืนยันอยู่ว่าถ้ายังไม่รู้จักหรือไม่รู้เรื่องของนิพพานก็ไม่ใช่มุทธบริษัท ถ้าไม่มีเรื่องนิพพานก็ไม่ใช่มุทธศาสนา

ขอทำความเข้าใจกันใหม่ว่าเรามีความเชื่อ มีความเข้าใจกันอยู่ อย่างนั้น แล้วจะได้เชื่อกันเสียใหม่ อย่าเป็นมุทธบริษัทที่ไม่รู้จักพุทธศาสนา ถ้ารู้จักพุทธศาสนาต้องรู้เรื่องนิพพาน ฉะนั้นเราอย่าเป็นมุทธบริษัทโดยที่ไม่รู้จักพุทธศาสนา เพราะว่าเราเกิดมาโดยทะเบียนบ้าน พ่อแม่เป็นพุทธ ลูกก็เป็นพุทธ ก็มีโอกาที่จะเป็นมุทธบริษัทได้โดยที่ไม่ต้องรู้พุทธศาสนา นิพพานมิใช่เรื่องเหลือวิสัย

ขอให้เป็นมุทธบริษัทที่รู้จักพระพุทธศาสนา ซึ่งมีพระนิพพานนี้เป็นหัวใจ เราอย่าเป็นมุทธบริษัทที่เรียนพุทธศาสนา ปฏิบัติพุทธศาสนา กันอย่างละเมอ เรียนกันอย่างละเมอ ปฏิบัติกันอย่างละเมอ เรากำลังเป็น อย่างนี้หรือเปล่า? คืออย่าเป็นคนเนรคุณต่อพระนิพพาน ซึ่งเป็นสิ่งสูงสุด ที่จะช่วยให้เรารอดชีวิตอยู่ได้ และในตอนนีดูเหมือนกับว่าเราก็นิรคุณคือ ไม่รู้คุณของพระนิพพาน

เรื่องของพระนิพพานนั้น พระพุทธองค์ไม่ได้ตรัสสิ่งที่เหลือวิสัย ต้อง ให้ความเป็นธรรมแก่พระพุทธเจ้าบ้าง พูดกันอย่างโจ่งแจ้งว่าเป็นเรื่อง เหลือวิสัย เช่น เรื่องพระนิพพานนี้เหลือวิสัยของคนทั่วไป แต่ความจริง พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้ตรัสสั่งหรือเรื่องที่เหลือวิสัย เพียงแต่ว่าต้องเป็น วิญญูชนอยู่บ้าง อย่าเป็นคนโง่เง่าเต๋าคู่น ดังบทพระธรรมคุณว่า “*ปจฺจตฺติ เวทิตพฺโพ วิญญูหิ*” เราสวดอยู่ทุกวันว่า “*วิญญูชนพึง รู้ได้เฉพาะตน*” ท่านใช้คำว่า วิญญูชน คือคนธรรมดาที่มีความรู้ที่จะรู้อะไรก็ได้ ไม่ใช่คน โง่เง่าเต๋าคู่น อาจจะเหลือวิสัยเฉพาะคนโง่เง่าเต๋าคู่น แต่ว่าคนโง่เง่า เต๋าคู่น ถ้าเขยให้ถูกจุดปัญญา ก็อาจจะลูกโหลงได้ คือรู้ได้เหมือนกัน ถ้าสำหรับคนธรรมดาสามัญแล้วต้องไม่เหลือวิสัย พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้ ตรัสเรื่องที่เหลือวิสัยแต่ประการใด

ฉะนั้น เราควรจะนึกถึงและพิจารณากันว่าเรื่องนิพพานไม่ใช่เรื่องเหลือวิสัย ถ้าว่าเหลือวิสัยจะมีประโยชน์อะไร? การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ารู้แต่เรื่องเหลือวิสัย สอนแต่เรื่องเหลือวิสัย ก็ไม่เป็นประโยชน์ แก่สัตว์ทั้งหลาย ที่เชื่อกันว่าต้องสร้างบารมีหมื่นชาติ แสนชาติ จึงจะถึงนิพพานนั้น มักมีปัญหายุ่งยากที่คำว่า “ชาติ” คำพูดว่า ชาติ นี้มีอยู่ ๒ ความหมาย คือในภาษาคนอย่างหนึ่ง ในภาษาธรรมอย่างหนึ่ง

ต้องเข้าใจภาษาคน-ภาษาธรรม จะเข้าใจนิพพานง่ายขึ้น

แทรกตรงนี้ว่า ความรู้เรื่องภาษาคน-ภาษาธรรมนี้สำคัญมาก ภาษาคนพูดไปโดยมองเห็นด้วยตา ไม่รู้เรื่องความหมายอันลึกซึ้งทางจิตใจ คนธรรมดาพูดออกไปก็พูดอย่างภาษาคน ส่วนการพูดด้วยภาษาธรรมนั้น มองลึกลงไปถึงความหมายภายใน ไม่เพียงอยู่แต่ที่รูปร่างภายนอก คน ๆ หนึ่งรู้สึกถึงภายในแล้ว พูดออกมาก็ต้องเรียกว่าพูดภาษาธรรม คำพูดทุกคำจึงมี ๒ ความหมาย เช่นว่า ถ้าพูดโดยภาษาคน เอาวัตถุ เอาร่างกายเป็นหลัก พระพุทธเจ้าก็นิพพานแล้วคือตายแล้ว เผลอแล้ว เหลือแต่กระดูก นี่เรียกว่าพูดภาษาคน คือดูด้วยตาเห็น แล้วก็พูดมา แต่ถ้าพูดโดยภาษาธรรมก็คือ พระพุทธเจ้ายังอยู่และยังไม่ตาย อย่างที่พระองค์ตรัสไว้เองว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม” พระพุทธเจ้าเป็นธรรม พูดภาษาธรรม ก็ยังอยู่

ขอให้พิจารณาดูว่าต่างกันอย่างไร? ถ้าพูดภาษาคนพระพุทธเจ้าตายแล้ว เผลอแล้ว หมดแล้ว พูดภาษาธรรมยังอยู่ตลอดเวลา ยังอยู่กับเราตลอดไปชั่วนิรันดร์ ทุกเรื่องจึงควรมองให้เห็นอย่างนี้ เหมือนที่ขอบพูดกันว่าถ้าพูดภาษาคน นรกอยู่ในดิน สวรรค์อยู่บนฟ้า แต่ถ้าพูดภาษาธรรม นรกกับสวรรค์อยู่ที่นี้และเดี๋ยวนี้ สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ นี่คือการแตกต่างกัน โปรดพิจารณาทำความเข้าใจเสียให้ถูกต้องว่า เรากำลังพูดภาษาไหนกันอยู่?

ความหมาย "นิพพาน" ของพระพุทธเจ้า

จะนั้นให้รู้ไว้ว่านิพพานนั้นความหมายที่เข้าใจง่ายที่สุดว่า “เย็น” เย็นเพราะเหตุว่าไม่มีของร้อนคือกิเลส เมื่อใดของร้อนคือกิเลสไม่มีเมื่อนั้นก็เย็น คือนิพพานที่เราได้รับอยู่หลาย ๆ คราว เป็นนิพพานน้อย ๆ เป็นนิพพานตัวอย่าง เป็นนิพพานระยะสั้น เมื่อใดจิตไม่มีกิเลส ว่างจากกิเลส แต่ไม่ใช่เรานอนหลับ เรารู้สึกอยู่อย่างนี้ จิตว่างจากกิเลส เมื่อนั้นเราจะเย็น พอกิเลสชนิดไหนก็ตามเกิดขึ้น เมื่อนั้นเราจะร้อน กลายเป็นนรกหรือเป็นวัฏฏสงสารเพราะเหตุที่ว่ามันร้อนรุ่มอยู่ภายใน

นิพพานนี้เทียบได้กับวัฏฏสงสาร พอกิเลสเกิดขึ้น ก็มีวัฏฏสงสาร วงหนึ่งร้อนขึ้นมา พอกิเลสไม่ปรากฏ ว่างจากของร้อนมันก็เย็น จะนั้นสักวินาทีหนึ่ง ห้านาที สิบนาที อะไรก็ตาม ที่เราไม่มีกิเลส กำลังว่างจากกิเลส เมื่อนั้นเราก็จะเย็น เมื่อนั้นเราจะอยู่กับนิพพานตัวอย่าง นิพพานน้อย ๆ หรือนิพพานขนาดเล็ก หรือจะเรียกว่านิพพานระยะสั้นก็ได้

คุณของนิพพานมีอยู่ในชีวิตประจำวัน

จะว่าไปแล้วก็ควรพิจารณาและไม่ควรมองข้ามนิพพานชนิดน้อย ๆ นี่ไปเสีย เพราะถ้าไม่มีนิพพานชนิดนี้ พวกเราก็ตายกันหมด ไม่ได้มานั่งอยู่ที่นี้หรืออย่างดีก็เป็นบ้าหมดแล้ว ถ้าเราไม่มีนิพพานน้อย ๆ นิพพานสั้น ๆ หรือนิพพานตัวอย่างคั่นอยู่เป็นระยะ ๆ นี่ ชีวิตของเรา มันก็คงจะเต็มไปด้วยกิเลสแผดเผาอยู่ทุกนาที ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ทุกวัน ๆ เราก็กลายเป็นโรคประสาท เป็นบ้าและตายลงไปเสียแล้ว จะนั้นที่เรามีจิตว่างจากกิเลส เป็นครั้งคราว ๆ สลับกันอยู่ ช่วยให้ชีวิตเป็นปกติอยู่ได้ ไม่ต้องเดือดร้อน ไม่ต้องนอนไม่หลับ ไม่ต้องเป็นโรคประสาท ไม่ต้องเป็นโรคจิตหรือเป็นบ้า

ขอให้พิจารณาที่ตัวเองโดยถี่ถ้วนว่าแต่ละคนมีช่วงเวลาที่ว่างจากกิเลสคั่นอยู่ กิเลสเกิดเป็นคราว ๆ อย่าไปเชื่ออาจารย์ที่สอนว่า กิเลส

เกิดตลอดเวลา กิเลสนี้เกิดเป็นคราว ๆ ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยให้เกิด กล่าวแบบนี้อาจจะขัดกับการสั่งสอนของผู้อื่น ก็รู้ไว้เสียด้วย หากเขาสอนกันว่ากิเลสเกิดตลอดเวลา ทั้งวันทั้งคืน ทั้งหลับทั้งตื่นนี้ เราบอกว่ากิเลสเกิดเป็นคราว ๆ เมื่อมีเหตุปัจจัยเกิดขึ้น เมื่อตากระทบรูป มีสัมผัสและประกอบด้วยอวิชชากิเลสก็เกิดขึ้นเป็นคราว ๆ อย่างนี้

ฉะนั้น ขอให้ขอบคุณพระนิพพานน้อย ๆ นิพพานตัวอย่าง หรือ นิพพานระยะสั้นนี้ ที่คอยป้องกันไม่ให้เราเป็นโรคประสาทหรือเป็นบ้าตายไปเสียก่อน ถ้าเราไม่สนใจเรื่องนิพพาน เราก็คือสัตว์ที่เนรคุณต่อสิ่งที่ช่วยเราไว้ ไม่ให้ต้องตาย ไม่ให้ต้องเป็นบ้า ทุกคนควรจะมองเห็นว่าระยะที่เราว่างจากกิเลสนานเท่าไรก็ตาม นั้นแหละเป็นนิพพานที่หล่อเลี้ยงชีวิตให้ยังคงอยู่ได้ ไม่เป็นบ้าและไม่ตาย เมื่อนิพพานมีอยู่อย่างนี้ เราควรจะทดแทนคุณและสนใจให้มาก

นิพพานอันสมบูรณ์ อบรมให้มีขึ้นได้ทั้งนี้และเดี๋ยวนี้

นิพพานน้อย ๆ นิพพานสั้น ๆ เกิดมีขึ้นในชีวิตประจำวัน พอที่จะพูดได้ว่ามีขึ้นทั้งนี้และเดี๋ยวนี้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้นเสียทีเดียว หมายความว่านิพพานที่จริง ที่สมบูรณ์จะมีได้ แม้ทั้งนี้และเดี๋ยวนี้คือในชาตินี้ นิพพานน้อย ๆ นิพพานสั้น ๆ นิพพานตัวอย่างนั้นมันก็มีอยู่แล้ว ถ้าไม่มีเราก็ตาย เมื่อไม่ได้ตายนิพพานก็มีอยู่แล้ว จิตที่ว่างจากกิเลสเป็นระยะ ๆ นั้น เป็นนิพพานน้อย ๆ ที่หล่อเลี้ยงชีวิตเราไว้ แล้วก็ยังมีอยู่ที่นี้และเดี๋ยวนี้ ไม่ต้องรอก็ต่อเมื่อต้องตายจึงจะได้นิพพาน เรามีนิพพานน้อย ๆ ได้อยู่ตลอดเวลา แล้วจะทำให้เต็ม ให้สมบูรณ์ได้ทั้งนี้และเดี๋ยวนี้คือเราเป็นอยู่อย่างที่ไม่เกิด กิเลสเกิดได้อย่างไรเรารู้เท่าทัน เรามีสติปัญญาป้องกันและทำลายไม่ให้กิเลสเกิดขึ้นภายในใจ

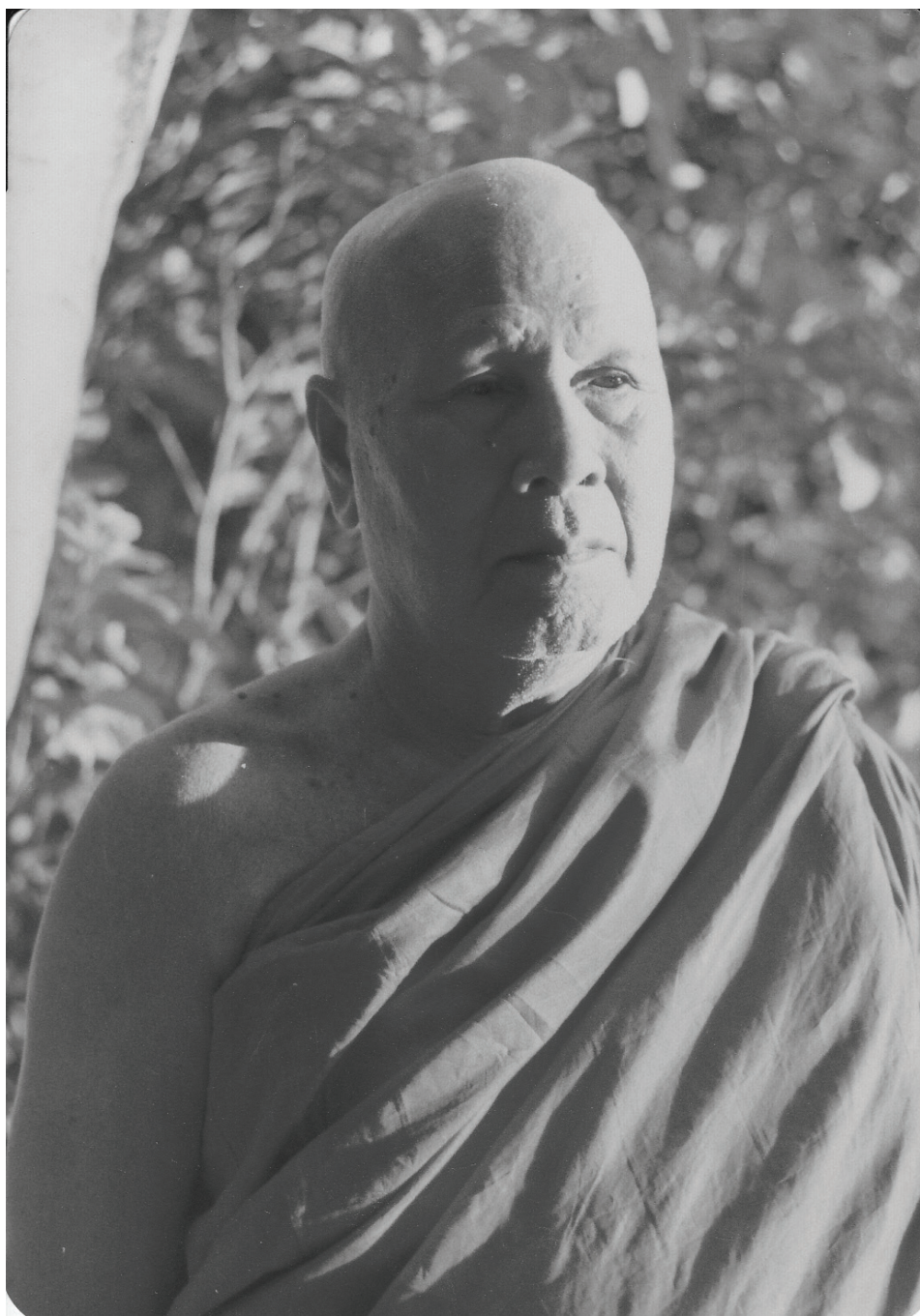
กิเลสนี้ถ้าเราปล่อยให้มันเกิดได้ที่หนึ่ง มันก็เพิ่มกำลังที่จะเกิดขึ้นได้ใหม่ต่อไปอีก เพิ่มความเคยชินที่จะเกิดขึ้นได้อีกหน่วยหนึ่ง ฉะนั้นเราอย่าปล่อยให้กิเลสเกิดที่หนึ่ง มันจะเพิ่มกำลังที่จะเกิดขึ้นหน่วยหนึ่งเสมอไป ถ้าเราเป็นคนเหลวไหลปล่อยให้กิเลสเกิดขึ้นเรื่อย ๆ มันก็เพิ่ม

ความเคยชินที่จะเกิดกิเลสที่เรียกว่าอนุสัย ซึ่งเป็นกิเลสที่พอกพูนขึ้น
จากความเคยชิน ขาดสติไม่ระมัดระวังรักษาใจ

ในทำนองที่ตรงกันข้าม ถ้ากิเลสควรจะเกิดเราไม่ให้เกิด ไม่ให้
เกิดในเมื่อมันมีโอกาสที่จะเกิด ถ้าอย่างนั้นมันจะกลายเป็นลบ คือจะลบ
ความเคยชินที่จะเกิดกิเลสหน่วยหนึ่ง ๆ ลบหนักเข้ามันหมดความเคยชิน
ที่จะเกิดกิเลส มันก็ไม่เกิดได้ จึงกลายเป็นสภาวะที่ว่างจากกิเลสเป็น
นิพพานที่สมบูรณ์ เพราะว่าเราทำกันเสียจนความเคยชิน หรือความ
สามารถ ความเป็นไปได้ ที่จะเกิดกิเลสนั้นหมดไป มันก็เกิดกิเลสไม่ได้
กลายเป็นนิพพานที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ในชาตินี้ ไม่ต้องรอจนตาย
ถึงจะเข้าถึงนิพพาน

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่าจิตนี้เป็นประภัสสร คือไม่มีกิเลส
รุ่งเรือง สุกใส เหมือนกับเพชร แต่เมื่อใดจิตนี้เศร้าหมองเพราะกิเลสเกิด
ขึ้นเป็นครั้งคราว แต่เดิมจิตนี้ตามธรรมชาติผ่องใส ถ้าไม่มีกิเลสเกิดขึ้น
จิตก็เป็นประภัสสร ผ่องใส แต่ที่เศร้าหมองไปเพราะกิเลสเกิดขึ้นเป็น
ครั้งคราว เพราะว่าจิตนั้นยังไม่ได้อบรมให้ดี จิตนั้นยังเปิดโอกาสให้กิเลส
เกิดได้กิเลสจึงเกิด ฉะนั้น ถ้าเราหมั่นอบรมรักษา คอยระมัดระวังจิตไม่
ให้กิเลสเกิดขึ้นจนเคยชิน นิพพานที่สมบูรณ์ย่อมจะเกิดขึ้นที่นี้และเดี๋ยว
นี้ ไม่ต้องรอจนตายไปเสียก่อนถึงจะนิพพาน





บทเรียนในงานศพหลวงพ่อชา

ปัญญานันทภิกขุ

“การฟังธรรมทำให้เกิดปัญญา ทำให้เกิดความรู้ในงานนี้ ถ้าเราไม่มีการแสดงธรรม ญาติโยมที่มากก็ได้กุศลเป็นกำไร ได้มาเพื่อความสบายใจเท่านั้น เรียกว่าได้บุญแต่ไม่ได้กุศล บุญกับกุศลนั้นมันไม่เหมือนกัน บุญเป็นเรื่องของความอิจฉาความสบายใจ ถ้าเราได้ทำอะไรถูกต้องตามประเพณี ตามพิธีที่เคยทำมาก็เรียกว่าได้บุญแล้ว แต่ไม่ได้กุศล ถ้าจะให้ได้กุศลต้องมีการฟังธรรมะ พุทธธรรมะ สอนนาธรรมะ ให้คนได้รู้ได้เข้าใจในข้อปฏิบัติ อันเป็นคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ถ้าเราได้ฟังธรรมะกันก็เรียกว่าได้กุศล

บุญนั้นทำให้ใจฟูขึ้นคล้ายกับลูกโป่ง พออัดลมเข้าไปมันก็ฟูขึ้น ลอยขึ้นไปในอากาศ หมดยกธรรมันท์ตกลงพื้นดิน กุศลไม่เป็นเช่นนั้น กุศลเป็นเครื่องชูต เครื่องขัดจิตใจให้สะอาดปราศจากสิ่งเศร้าหมอง ซึ่งเป็นตัวปัญญาที่เกิดขึ้นในใจของเรา แล้วทำให้ใจของเราสะอาดขึ้น สว่าง สงบขึ้น เพราะเราได้สิ่งที่เป็นกุศล กุศลนั้นเป็นสิ่งที่ควรทำให้มากยิ่งขึ้นกว่าสิ่งที่เป็นบุญ เช่น เรามาวัดทั่ว ๆ ไปมักจะมุ่งเอาแต่บุญไม่เอากุศล คือไม่สนใจในการฟังธรรมะ ไม่ใส่ใจในการศึกษาธรรมะ ได้แต่ให้ทาน ได้แต่รับศีลตามธรรมเนียมแล้วก็กลับบ้านไป อย่างนี้เป็นไปได้บุญแค่นั้นเอง

แต่ถ้าเราได้ฟังธรรมะ ฟังด้วยความตั้งใจ ฟังแล้วหากมีข้อสงสัยไม่เข้าใจ เราก็ควรสนทนาไต่ถามกับพระที่มาแสดงธรรม เพื่อให้ท่านอธิบายซ้ำ เพื่อให้เราเข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้ง อย่างนั้นเรียกว่าเราได้กุศล ถ้าเราทำจิตเป็นกุศลบ่อย ๆ ศาสนาเจริญ ถ้าทำเพียงบุญศาสนาก็ไม่เจริญเท่าไร อาจจะเจริญในทางวัตถุ แต่จิตใจคนไม่เจริญ เพราะเข้าไปไม่ถึงธรรมะของพระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้นเราไปวัดทุกครั้งทุกครั้ง ไปเพื่อให้ได้กุศลให้ได้กุศลด้วยการฟังธรรมะ ด้วยการสนทนาธรรมะ หากว่าที่วัดมีหนังสือให้เราอ่าน เราก็ไปอ่านหนังสือ อ่านให้รู้ อ่านให้เข้าใจ ถ้าเรา ไม่รู้ไม่เข้าใจก็ไปสนทนากับพระให้ท่านชี้แจง แสดงเรื่องนั้นให้เราเข้าใจถูกต้อง นี่เรียกว่าเราทำจิตให้เป็นกุศล ถ้าทำจิตเป็นกุศลบ่อย ๆ ปัญญาเจริญกุศลก็เกิดขึ้นในใจเรามากขึ้น ทำให้เรารู้ชัดในสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริง

เพราะฉะนั้นโยมมาวัดทุกครั้งต้องคิดเหมือนกันว่า มาวัดมาทำไม มาเพื่ออะไร มาแล้วจะได้อะไร ทำอย่างไรจึงจะได้สิ่งที่ถูกต้อง กลับไปและมาในงานศพนั้น ยิ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับศึกษาธรรมะ เวลาอื่นก็ศึกษาได้แต่ไม่ดีเหมือนเวลามีศพ เพราะว่าศพนั้นแหละเป็นบทเรียน เป็นเครื่องเตือนใจให้เราได้เห็นเฉพาะหน้า เช่น เรามาวัดนั้นก็เห็นหีบศพอันประดับประดาสวยงามเรียบร้อย แต่ในหีบศพนั้นมีสรีระร่างกายของหลวงพ่อบุญมา นอนนิ่งไม่พูดจา กับใคร มีตาก็ไม่ได้ดูอะไรแล้ว มีหูก็ไม่ได้ฟังอะไรแล้ว มีปากก็พูดไม่ได้แล้ว มีมือมีเท้าก็ยกไม่ได้ นอนนิ่งเฉย ซึ่งเรียกว่า การสิ้นชีวิตที่เราเรียกกันว่าความตายนั้น เป็นภาพที่เห็นอยู่เฉพาะหน้า เราก็นึกต่อไปว่า หลวงพ่อบุญมานั้นเป็นพระที่ดียังไง เราก็นั่งคิดพิจารณาถึงคุณความดีของท่าน ตั้งแต่ได้บวชในพุทธศาสนา ก็ตั้งใจศึกษาธรรมะ ตั้งใจปฏิบัติ ไม่ค่อยอยู่ในวัดที่อยู่ในหมู่บ้าน แต่ไปอยู่ตามป่า ตามป่าช้าตามสถานที่ต่าง ๆ ไปนั่งพิจารณาศึกษาเรื่องของชีวิต เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้ง

เป็นเวลาหลายปี ท่านได้ตั้งหน้าปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอย่างแท้จริง ตามธรรมเนียมของพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านเป็นผู้ปฏิบัติเคร่งครัด เป็นสุปฏิปันโน เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์ ปฏิบัติสมควรที่จะทำตนให้พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน แล้วมาสั่งสอนผู้อื่นให้เกิดปัญญา เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

นับว่าเป็นพระที่เด่นในภาคนี้ หรือเด่นในประเทศไทยก็ได้ เพราะได้ทำสิ่งที่ควรทำ ส่งเสริมสิ่งที่ควรส่งเสริม ได้สร้างหมู่สร้างคณะผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบให้แพร่หลายออกไป มีสาขามากมาย หลายแห่ง ทุกสาขาก็ได้ดำเนินการเป็นอยู่ตามแบบของอาจารย์ คือหลวงพ่ochaทุกประการ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น รักษาสิ่งที่ถูกต้องไว้ ทำให้คนเกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระศาสนา ได้หันมาปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทั่วหน้ากัน เป็นผู้จุดประทีปส่องสว่าง ให้ญาติโยมเห็นแสงพระธรรม แล้วก็เข้าไปหาแสงนั้นเพื่อศึกษา ทำความเข้าใจ

ท่านทำงานเป็นประโยชน์แก่ศาสนาในประเทศไทย และทำงานเผยแผ่พุทธศาสนาไปยังต่างประเทศ นับว่าเป็นพระไทยองค์แรก ที่ทำให้พระศาสนาได้แพร่หลายไปในต่างประเทศ เป็นเหตุให้ชาวตะวันตกได้หันมาสนใจศึกษาปฏิบัติธรรมมากยิ่งขึ้น อันนี้นับว่าเป็นงานอันสำคัญที่ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ของการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา...”^๑



^๑ หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ แสดงพระธรรมเทศนาในงานอาจิริยบูชา พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่ocha สุภัทโท) ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖



ความเป็นแกนกลางมิตรของหลวงปู่ชา

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

ปฏิบัติดี สอนดีเด่น

หลวงปู่ชา นั้น ท่านเป็นผู้ที่มีเกียรติคุณปรากฏอยู่ว่า เป็นผู้ที่เคร่งครัดด้วยศีลาจารวัตร นอกจากนั้นก็เป็นผู้ที่มีความชำนาญชำนาญในการเจริญภาวนา เป็นพระป่า เป็นพระกรรมฐานได้บำเพ็ญทั้งสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา มีความสามารถจนกระทั่งว่ามีชื่อเสียงเฉพาะท่านจะปฏิบัติด้วยตัวท่านเองเท่านั้น แต่ยังสามารถสอนแนะนำพุทธบริษัททั้งฝ่ายภิกษุสามเณร และอุบาสกอุบาสิกา ให้เจริญในธรรม เจริญในการทำกรรมฐาน ในการบำเพ็ญภาวนา จึงเป็นที่เคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง

ในการสั่งสอนของท่านนั้น มีข้อเด่นเป็นพิเศษที่ว่า ท่านสอนใจได้ตรงใจ คำสอนแม้จะสั้น แต่ว่ากินใจประทับใจ จึงได้มีลูกศิษย์ลูกหามากมาย ไม่เฉพาะแต่ที่เป็นคนไทยเท่านั้น ท่านที่เป็นคนต่างประเทศก็ได้มาฟังคำสอนของท่าน มานับถือ มาบวชเป็นพระภิกษุอยู่กับท่านก็มีจำนวนมาก และท่านเหล่านั้นมาโดยที่ว่าเป็นเริ่มต้น

ตนยังไม่รู้ภาษาไทย และตัวพระอาจารย์เอง ท่านก็ไม่รู้ภาษา
ต่างประเทศ ก็ยังหาทางสื่อสารกัน จนกระทั่งสามารถเกิดความรู้
เกิดความเข้าใจได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษ เป็นความสามารถ
ชนิดที่ว่าเป็นที่น่าอัศจรรย์ทีเดียว

เมื่อท่านได้สั่งสอนจนกระทั่งประสบความสำเร็จอย่างนี้
ก็ปรากฏผลขึ้นมา คือการที่ได้มีสำนักปฏิบัติ สำนักเผยแผ่พระ
ศาสนาที่ขยายกว้างขวางออกไป เป็นสาขาของวัดหนองป่าพง
มากมาย ทั้งในประเทศ และยังได้ขยายไปยังต่างประเทศด้วย
พระฝรั่งที่เป็นลูกศิษย์ก็มีจำนวนมาก ดังปรากฏในช่วงเวลาที่มี
งานพระราชทานเพลิงศพนี้ มีจำนวนที่ได้ทราบว่ามีมากถึง ๗๐
กว่ารูป นับว่าเป็นจำนวนพระภิกษุต่างประเทศมากมายเป็น
ประวัติการณ์

ไม่ยอมให้มืด ให้แต่ดวงประกบ

คำสอนของหลวงพ่อดังนั้น มีลักษณะพิเศษอย่างที่ได้กล่าว
มานี้และนอกจากนั้น ท่านยังมีลักษณะที่น่าสรรเสริญอีกอย่างหนึ่ง
คือการที่ไม่ได้ส่งเสริมในเรื่องเครื่องรางของขลัง แม้ว่าท่านจะเป็น
พระอาจารย์ที่ได้รับความเคารพนับถือในเรื่องกรรมฐาน ซึ่งคนทั่วไป
มักจะเอาไปสัมพันธ์โยงใยกับอำนาจจิตพลังจิต และมักจะมองไป
ในแง่ของความศักดิ์สิทธิ์ และเลยไปจนกระทั่งถึงเรื่องวัตถุมงคล
เครื่องที่จะนำเอาโชคเอาชัยมาโดยวิธีที่เป็นของขลัง แต่หลวงปู่ชา
ท่านไม่ได้สนับสนุนในเรื่องนี้ ดังที่ปรากฏว่า แม้แต่ในพิธีพระราชทาน
เพลิงศพนี้ ก็ไม่มีการจัดในเรื่องนี้ขึ้นก็ ถือได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษ
อย่างหนึ่ง นับว่าเป็นการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า
อย่างเคร่งครัด ถือว่าเป็นแบบอย่างได้ดีทีเดียว

ว่าโดยรวบรัด หลวงปู่ชานั่นก็คือพระภิกษุในพระพุทธศาสนา
เป็นพระเถระ เป็นมหาเถระองค์สำคัญ ที่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอน
ของพระพุทธเจ้า พุท่ง่ายๆ ว่าเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้านั่นเอง
แต่ว่าเป็นลูกศิษย์ที่มีความสามารถ นอกจากปฏิบัติตามคำสอน

ของพระพุทธเจ้าด้วยตนเองแล้ว ก็ยังสามารถเอาคำสอนมาแจกจ่าย ชี้แจงสั่งสอนแนะนำผู้อื่นให้เข้าใจตาม และปฏิบัติตามด้วย เรียกได้ว่าเป็นผู้เชิดชูพระที่ปธรรม หรือดวงพระที่ปแห่งธรรมให้สุกใสสว่างต่อไป ฉะนั้นเมื่อท่านสามารถเชิดชูดวงพระที่ปนี้ขึ้น ให้ส่องสว่างได้แล้ว ท่านทำหน้าที่เสร็จแล้ว ก็ส่งต่อดวงพระที่ปนี้ให้กับลูกศิษย์ ลูกหาหรือคนรุ่นหลัง เพื่อช่วยกันทำหน้าที่เชิดชูดวงพระที่ปนั้น เอาไปส่องสว่างให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนสืบต่อไป

บัดนี้ หลวงปู่ชาได้ทำหน้าที่ของท่านแล้ว ท่านก็ส่งต่อดวงพระที่ปนี้มาให้แก่เหล่าพุทธบริษัท ท่านที่เป็นลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลาย จะต้องนึกถึงหน้าที่ในการที่จะนำเอาดวงพระที่ปนี้ มาส่องสว่างให้เกิดประโยชน์สมตามความมุ่งหมายต่อไป อย่างน้อยก็นำมาส่องสว่างแก่ทางดำเนินชีวิตของตนเอง และถ้าสามารถก็นำไปส่องสว่างทางชีวิตให้แก่โลกให้แก่สังคม เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขกันต่อไป

สังเวช คือ ได้เครื่องกระตุ้นเสริมแรง

วันนี้ เรามาทำอาจริยบูชาและเถรบูชา เป็นการเตือนใจเราว่า จะต้องพยายามปฏิบัติให้เกิดผลเกิดประโยชน์จริงจังขึ้นมา เมื่อท่านผู้เป็นที่เคารพนับถือจากไป ท่านเป็นพระสาวกของพระพุทธเจ้า เราก็มาระลึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า แม้แต่เมื่อพระพุทธเจ้าจากพุทธศาสนิกชนไป พระองค์ก็ได้ตรัสให้พุทธศาสนิกชนมีหลักเป็นที่เคารพบูชา เราเรียกว่า สังเวชนียสถาน ๔ คือ สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพาน สถานที่เหล่านี้ เกี่ยวกับประวัติของพระพุทธเจ้า ท่านเรียกว่าเป็นที่ตั้งแห่งความสังเวช

มาบัดนี้ หลวงปู่ชา ท่านได้ถึงมรณภาพไปแล้ว ลูกศิษย์ลูกหา จิตงานกันขึ้นมานี้ ก็ได้จัดสิ่งที่เป็นเครื่องระลึกเตือนใจ ให้นึกถึงประวัติหลวงปู่ชา เช่น หนังสือเป็นต้น ตลอดจนสิ่งที่ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนในเบื้องหน้าของท่านทั้งหลาย ก็คือสถานที่ที่ใช้เป็นเมรุนี้ ซึ่งเป็นสถูปเป็นเจดีย์ที่ระลึกถึงท่าน และเป็นที่ยึดมั่นของจิตของท่านต่อไป อันนี้ก็เป็นวัตถุอย่างหนึ่งแห่งความสังเวช หรือเป็น

ที่ตั้งแห่งความสังเวช แม้แต่การที่หลวงปู่ชาถึงมรณภาพไปแล้ว
นั้น ก็เป็นเหตุการณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความสังเวช

แต่คำว่า สังเวช นั้นเป็นอย่างไร หลายคนเข้าใจแคบ ๆ ว่า
สังเวช หมายถึงสลดหดหู่ใจ ถ้าสลดหดหู่ใจก็หมดแรง เพราะคน
ที่สลดหดหู่เสียแล้ว ก็เกิดความท้อถอย ใจแห้งเหี่ยว ไม่มีแรง
จะทำอะไร แต่ความจริงนั้นสังเวชไม่ได้มีความหมายว่าหดหู่ใจ
ไม่ได้หมายความว่าหมดแรง แต่ตรงข้าม สังเวชหมายความว่า
เกิดกำลังขึ้น สังเวชนั้นมาจากภาษาบาลีว่า “สัเวค” เวคะ แปลว่า
เรียวแรงกำลัง และ สั แปลว่าพร้อม สังเวคะ คือมีกำลังแรงกาย
พร้อมพร้อมขึ้นมา หมายความว่า เหตุการณ์เกี่ยวกับพุทธประวัติที่ดี
เกี่ยวกับบุคคลผู้เป็นที่เคารพนับถือสำคัญ ๆ ก็ดีนั้น เป็นสิ่งที่เตือน
ใจให้เกิดความสังเวช คือเกิดแรงหรือกำลังใจขึ้นมาในการที่จะ
ปฏิบัติกิจหน้าที่ ไม่ได้หมายความว่าให้หมดแรง เหตุอันเป็นที่ตั้ง
แห่งความสังเวชที่ชัดเจนก็คือ ความตาย หรือการสิ้นสุดแห่งชีวิต
ได้แก่การปรินิพพานของพระพุทธเจ้า และในที่นี้ก็คือ การมรณภาพ
ของหลวงปู่ชา เป็นที่ตั้งแห่งความ สังเวช เพราะทำให้ระลึกโยงมา
ถึงความตายของพวกเราแต่ละคน ซึ่งทางภาษาพระท่านเรียกว่า
ทำให้เกิดมรณสติ

มรณสติ คือ สติระลึกถึงความตาย ให้มองเห็นธรรมดาของ
ชีวิต ว่าความตายนั่น เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นไปที่แน่นอนของ
ชีวิตนี้ ที่ว่าเมื่อเกิดขึ้นแล้ว มีความเจริญขึ้นแล้วก็มีความเสื่อมคือ
ชรา และในที่สุดก็อวสานด้วยมรณะคือความตาย เมื่อเห็นธรรมดา
ของชีวิตอย่างนี้แล้ว จะได้เกิดความรู้เท่าทัน มีสติมองเห็นอนิจจัง
เมื่อมองเห็นอนิจจัง ความไม่เที่ยง ความไม่คงอยู่กับที่ ความที่จะ
ต้องเกิดจะต้องดับและแตกสลายไป พอมองเห็นธรรมดาดังนี้
เห็นความเกิดขึ้นความดับไปอย่างนี้แล้ว ผู้ที่ระลึกถึงอย่างถูกต้อง
จะไม่เกิดความเศร้าสลดหดหู่ใจ แต่จะเกิดความได้คิด มองเห็น
ความจริงของชีวิต แล้วก็เกิดพลัง เกิดเรียวแรงกำลัง ที่จะทำ
กิจหน้าที่ ซึ่งพระท่านเรียกว่า ความไม่ประมาท ส่วนผู้ที่ระลึกไม่
ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความเศร้าสลดใจ หรือมีฉะนั้นก็จะเกิดความ
หวาดกลัว พรันพริ้ง ท่านเรียกว่าทำใจผิด ไม่มีโยนิโสมนสิการ

ผู้ที่มีโยนิโสมนสิการ ระลึกถึงความตาย ว่าเป็นส่วนหนึ่งของ ความเป็นไปตามธรรมดาของชีวิต ก็ทำให้เกิดความไม่ประมาท เพราะเห็นว่าสิ่งทั้งหลายมีความไม่เที่ยงแท้แน่นอน กาลเวลา ผ่านไปนั้น เป็นไปพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะ ฉะนั้นเราจะรอนนอนคอยเวลาอยู่ไม่ได้ จะเป็นคนเฉื่อยชาอยู่ไม่ได้ เพราะเวลาไม่รอเรา และความเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น จะต้องเร่งรัดตนเองในการที่จะทำกิจหน้าที่ ทำกุศลทำความดีต่าง ๆ

การที่เกิดความคิดขึ้นแล้วหันมาเตือนใจตนเองให้กระตือรือร้น ทำการต่าง ๆ ด้วยความไม่ประมาท อันนี้แหละเรียกว่า สังฆะ คือทำให้เกิดความไตร่ตรอง และเกิดมีกำลังในการที่จะทำความดีงาม ในการที่จะทำกิจหน้าที่ เพราะฉะนั้นควรจะทำความเข้าใจในคำที่ เรียกว่า “สังฆะ” ให้ถูกต้องว่า ไม่ใช่หมายความว่าสลดหดหู่และ หหมดแรงใจ แต่ตรงข้าม หมายถึงเกิดพลังในการที่จะทำในสิ่งที่ดี งามถูกต้องต่อไป

ผู้ที่ไปนมัสการสังฆะนียสถานนั้น ถ้าไปแล้วได้เห็นสถานที่ เกี่ยวกับพุทธประวัติ เกิดความสลดหดหู่ใจขึ้น จะได้ประโยชน์อะไร ความหดหู่ใจนั้นเป็นอกุศล ดีไม่ดีก็จะเป็นถีนมิทธะ เป็นนิวรณ์ เป็นเครื่องกั้นความเจริญก้าวหน้าของจิตและกีดขวางความเจริญ ของปัญญา เป็นสิ่งที่ไม่ดี ทำให้ไม่ก้าวหน้าในธรรม ผู้ที่ระลึก ถูกต้องเกิดสังฆะนั้น จะต้องทำให้จิตใจเป็นกุศล ถ้าเกิดเป็นอกุศล เป็นความหดหู่เสียแล้วก็กลายเป็นตรงข้าม แทนที่จะปฏิบัติธรรม ก็กลายเป็นเสื่อมถอยจากธรรม เพราะฉะนั้นการไปสังฆะนียสถาน ก็เป็นการไปเห็นสถานที่ ที่จะเตือนใจเราให้เกิดกุศลธรรมในใจ คือ เกิดพลังแรงในการที่จะเจริญในกุศลธรรมให้มากยิ่งขึ้น

เมื่อก่อนนี้ไม่เคยนึกถึงความตาย มัวแต่สนุกสนานรื่นเริง ใช้เวลาอย่างไม่เป็นประโยชน์ มุ่งแต่บำรุงบำเรอความสุขให้แก่ ตนเอง จนไม่นึกถึงว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงผ่านไป ทุกสิ่ง ที่มีอยู่ก็ไม่ตั้งอยู่ตลอดกาล แต่เมื่อได้ระลึกถึงมรณะคือความตาย เกิดมรณสติขึ้นมาแล้ว ก็ทำให้เกิดความไตร่ตรอง หยุดเลิกละจากการ ที่มัวแต่ลุ่มหลงระเริงต่าง ๆ นั้น เปลี่ยนใหม่ หันมาตั้งอยู่ในความ

ไม่ประมาท หันมาทำกุศล ทำความดีต่าง ๆ การที่ได้ความดีได้คิด และเกิดกำลังแรงในการทำความดี นี้เรียกว่า สังเวช

การบูชาที่มีผลยั่งยืน

กรณีของหลวงปู่ชา นี้ ก็เป็นเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความสังเวช ซึ่งพุทธศาสนิกชนจะต้องระลึกให้ถูกต้อง เพื่อปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ขึ้นแก่ชีวิต คือการเป็นเครื่องเตือนจิตเตือนใจเรา ให้ระลึกถึงความจริง ความเป็นไปตามธรรมชาติของชีวิตของสังขารทั้งหลาย แล้วหันมาเร่งรัดทำสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่เป็นกุศลต่อไป โดยเฉพาะถ้าเราระลึกถึงใคร เราก็เอาธรรมของผู้นั้นมาเป็นจุดรวมใจในความระลึกถึง

ท่านผู้เป็นพระเถระผู้ใหญ่ เป็นครู เป็นอาจารย์ ท่านมีคำสอนที่ตึงตังไว้มานานมาก เมื่อเราระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับชีวิตของท่าน ระลึกถึงการถึงมรณภาพของท่านแล้ว ก็เตือนใจเราว่า จะต้องรีบเอาคำสอนของท่านนั้น มาประพฤติปฏิบัติกันต่อไป เราทำได้แบบนี้ก็เรียกว่า เกิดผลจากการปฏิบัติอย่างแท้จริง และนี่ก็จะเป็นการบูชาท่าน ซึ่งเป็นการบูชาที่ทำได้ต่อเนื่องเรื่อยไป ไม่ใช่มาบูชาได้เฉพาะในวันนี้ เอาดอกไม้จันทน์มาร่วมในพิธีพระราชทานเพลิงศพท่าน หรือมากราบมาไหว้ แต่ถ้าท่านบูชาด้วยการระลึกถึงเกี่ยวกับมรณภาพของหลวงปู่ หรือระลึกถึงประวัติชีวิตของท่าน แล้วเตือนใจให้ระลึกถึงคำสอนของท่าน แล้วนำมาประพฤติปฏิบัติ การระลึกถึงอย่างนี้จะทำได้เสมอ ทำได้ตลอดไป และจะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตแท้จริง เป็นการบูชาที่ทำได้ทุกขณะ และตลอดกาลเรื่อยไปชั่วชีวิตของเรา อันนี้จะเป็นการบูชาที่มีผลยั่งยืน เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

พระพุทธเจ้าและครูอาจารย์เป็นกัลยาณมิตรของเรา

หลวงปู่ชานั่น ที่ท่านได้สั่งสอนอะไรต่าง ๆ มา ได้กล่าวแล้วว่า ท่านทำหน้าที่เป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า ดำเนินตามพระพุทธ

ปฏิบัติหรือจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้านั้นทรงเป็นพระศาสดา เป็นพระบรมครู การที่เป็นพระบรมศาสดา หรือเป็นพระบรมครู ก็คือเป็นครูอาจารย์ ฐานะความเป็นครูอาจารย์ของพระพุทธเจ้านั้น พระพุทธเจ้าตรัสไว้เองในพระสูตรหนึ่ง มีพุทธพจน์ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เราเป็นกัลยาณมิตรของสัตว์ทั้งหลาย อาศัยเราผู้เป็นกัลยาณมิตร สัตว์ทั้งหลายที่มีความเกิด มีความแก่ มีความตายเป็นธรรมดา ก็พ้นไปได้จากความเกิด ความแก่ ความตาย สัตว์ทั้งหลายผู้มีโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส เป็นธรรมดา ก็พ้นไปได้จากโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส”

หมายความว่า พระพุทธเจ้านั้น ทรงเป็นกัลยาณมิตรของสัตว์ทั้งหลาย คือของพวกเราทั้งหลาย การที่พระองค์ทรงสั่งสอนธรรม ทรงทำหน้าที่ของกัลยาณมิตร พระพุทธเจ้าเป็นกัลยาณมิตรผู้สูงสุด พระอรหันตสาวกทั้งหลาย ตลอดจนพระเถระ ครูอาจารย์ต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ลดหลั่นกันลงมา

กัลยาณมิตรนั้น ทำหน้าที่อย่างไร แปลตามตัวอักษร ก็คือเพื่อนที่ดี พระพุทธเจ้าก็เป็นเพื่อนที่ดีของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เพื่อนที่ดีเป็นผู้ที่ห้ามปรามจากความชั่ว แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี สั่งสอนให้เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้ ไม่เคยฟัง สิ่งใดที่เคยรู้เคยฟังแล้ว ก็ทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นเป็นต้น

แม้แต่เพื่อนที่เรียกว่า เป็นมิตรสหายธรรมดา ถ้าหากว่าเป็นคนดีจริง ๆ ก็สามารถทำหน้าที่กัลยาณมิตรอย่างนี้ได้ เป็นแต่ว่าทำได้ในสัดส่วนแตกต่างกันไป แม้แต่ในหลักทศ ๖ ส่วนที่ว่าด้วยเรื่องมิตร ก็มีคำสอนทำนองนี้ ในเรื่องของมิตรแท้ มิตรเทียม มิตรสหายทั่ว ๆ ไป ที่เราคบหา ก็ต้องทำหน้าที่อย่างนี้ และพระพุทธเจ้าทรงทำหน้าที่นี้จนถึงที่สุด จนกระทั่งว่า ไม่ใช่เฉพาะจะห้ามปรามไม่ให้ทำความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดีธรรมดาเท่านั้น แต่ทรงทำจนกระทั่งว่าให้เว้นอกุศล ให้บำเพ็ญกุศลเจริญขึ้นไปจนเลย

โลกียกุศลไปถึงโลกุตระกุศล จนกระทั่งหลุดพ้นจากกิเลสและความ
ทุกข์ทั้งปวง พระพุทธเจ้าทำหน้าที่กัลยาณมิตรอย่างนี้ ก็คือการที่
ทรงมาช่วยเหลือเรานั้นเอง เราเรียกว่าพระองค์ช่วยเหลือเรา

กัลยาณมิตรช่วยเราได้แค่ไหน

แต่สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ จะต้องรู้เข้าใจขอบเขตของการเป็น
กัลยาณมิตรว่า ที่พระพุทธเจ้าตลอดจนครูอาจารย์ทั้งหลายมาช่วย
เรานี้ ท่านช่วยได้แค่ไหนเพียงไร อะไรช่วยได้ อะไรช่วยไม่ได้
หมายความว่า ส่วนใดท่านช่วยเราได้ ส่วนใดเราต้องทำเองจะต้อง
เข้าใจให้ถูกต้อง มิฉะนั้นก็หวังพึ่งกัลยาณมิตรเรื่อยไป อะไร ๆ
ก็จะให้ท่านทำให้ ตัวเองไม่ทำ ไม่ต้องเพียรพยายาม พระพุทธเจ้า
ทรงป้องกันความเข้าใจผิดนี้ จึงได้ตรัสพุทธพจน์ไว้หลายแห่ง
อย่างที่เราเคยได้ยินกัน เช่นที่ตรัสว่า "ตุมฺเหหิ กิจฺจํ อาตปฺปํ
อภฺยาตารอ ตถาคตา" ที่แปลว่า "ความเพียรเป็นสิ่งที่ท่านทั้งหลาย
จะต้องทำ ตถาคตเป็นผู้บอก" เป็นเครื่องเตือนให้มองขอบเขต
ให้ชัดเจนว่า กัลยาณมิตรมาช่วยอะไรเรา ทำอะไรให้เราได้แค่ไหน
และในส่วนไหนแค่ไหนใดเราจะต้องทำเอง

หน้าที่ของกัลยาณมิตรก็คือ เป็นผู้บอก เป็นผู้แนะนำ เป็นผู้ให้
คำสอน เป็นผู้ชี้ทางให้ แต่ตัวความเพียร ตัวเหตุปัจจัยที่จะให้ผลที่
ต้องการสำเร็จนั้น เราจะต้องทำด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้า
ทั้ง ๆ ที่เป็นกัลยาณมิตร พระองค์ก็ตรัสสอนพุทธพจน์มากมาย
เตือนเรา แม้ตอนใกล้ปรินิพพาน ก็ตรัสเตือนไว้บ่อยว่า "อตุตฺททีปา
วิหฺรถ อตุตฺตสฺสธนา ธมฺมทีปา วิหฺรถ ธมฺมสฺสธนา" แปลว่า "เธอทั้งหลาย
จงอยู่โดยมีตนเป็นที่พึ่ง โดยมีตนเป็นสรณะ เธอทั้งหลายจงอยู่โดย
มีธรรมเป็นที่พึ่ง โดยมีธรรมเป็นสรณะ" นี่เป็นหลักเตือนใจที่สำคัญ

ในที่สุด ที่ว่ากัลยาณมิตรมาช่วยมาบอก มาสั่งสอน ท่านสอน
ให้เราช่วยตัวเอง แต่ที่สำคัญก็คือ แต่ก่อนเราช่วยตัวเองไม่เป็นท่าน
มาสอนมาช่วยแนะนำให้เราช่วยตัวเองเป็น แต่ไม่ใช่ที่ท่านมาทำ
อะไรให้เราไปเสียหมด จะต้องเข้าใจให้ถูกต้อง

ทำแล้วแล้ว ทำไมเราต้องทำเองด้วย

บางทีอาจคิดว่า โอ ! คำสอนในพระพุทธศาสนาเนี่ย ดูแห้งแล้ง แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ไม่ช่วยเรา จะต้องทำความเพียรด้วยตนเอง ไม่เหมือนอย่างบางลัทธิ บางศาสนา บางคำสอนให้อ้อนวอนเอาได้อะไรๆ เทพเจ้าก็ช่วยเหลือ อย่างนี้ดีเหลือเกิน หลายคนก็คงจะชอบ ถ้าเป็นอย่างนั้นได้จริงก็น่าพอใจสิ ได้มาง่ายๆ ไม่ต้องทำอะไรก็น่าเอา เพราะฉะนั้นใคร ๆ ก็อยากจะได้อย่างนั้น แต่มันเป็นจริงหรือเปล่า ความจริงของธรรม คือ ความจริงแท้นั้น หาได้เป็นอย่างนั้นไม่ ความจริงของธรรมเป็นอย่างไร ความจริงของธรรม คือ ความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

สิ่งทั้งหลายนั้น จะสำเร็จเพียงด้วยความปรารถนาได้หรือเปล่า การอ้อนวอนขอเอานั้นเป็นเพียงเครื่องปลอบใจเท่านั้นเอง บางทีไปเหมาะสมจะเข้าโดยบังเอิญโดยเหตุประจวบเหมาะ ก็เลยสำเร็จผลตามที่ต้องการ แต่ถ้าหากว่าไม่เกิดเหตุบังเอิญขึ้นมา ก็ไม่สำเร็จผลตามประสงค์ กลายเป็นอยู่อย่างเลื่อนลอย มัวแต่รอให้เขาทำให้เวลาก็ผ่านไป ตัวเองก็อยู่กับที่เท่าเดิม สิ่งที่น่านอนก็คือความเป็นจริงของธรรม และความเป็นไปตามเหตุและปัจจัย ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนว่า ให้เราพึ่งตนเอง รู้จักฝึกตนเอง เอาตนเป็นสรณะ^๒



^๒ พระธรรมเทศนา แสดงในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่ชา วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖



ลงในเรือแห่งธรรมลำเดียวกัน

พระมงคลกิตติธาดา (หลวงพ่อมร เขมจิตฺโต)
วัดป่าวิเวก (ธรรมชาน์)

หลวงพ่อใหญ่ (หลวงปู่ชา) แม้ท่านจะเหน็ดเหนื่อยเพียงใด
แต่น้ำใจของท่านประเสริฐ มุ่งทำประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย
บางครั้งกระผม/อาตมาได้พักผ่อนสบาย แต่หลวงพ่อดังนั้นให้กำลังใจ
นั่งให้ข้อคิดแก่บรรดาหมู่มนุษย์ทั้งหลาย หลายรูป หลายนาม หลายเพศ
หลายวัย ที่ห้วงไหลเข้ามาใต้ถุนกุฏิ วันแล้ว วันเล่า คืบแล้ว คืบเล่า
ถ้าหากพวกเรานึกย้อนไปถึงการกระทำ ทั้งคำที่ท่านสอนหรือจรรยาวัตร
ที่ท่านแนะนำ ทำเป็นตัวอย่างนั้น จงภูมิใจว่าเราเป็นลูกมีพ่อ เป็นสินค้า
ที่มีตราประทับที่แน่นอน...

หลวงพ่อเคยเตือนไว้ว่า “ไม่ดีก็ให้มันตาย ไม่ตายก็ให้มันดี”
นี่เป็นคำพูดที่ท่านได้ สอนพวกเรามานานแล้ว เราทั้งหลายแม้จะไม่ถึง
ขนาดนั้น แต่ก็ให้ทบทวนไม่ได้ก็ให้ทบทวน พระพุทธเจ้าตรัสสอนเรื่อง
ความอดทนไว้หลายอย่าง ความอดทนเป็นเครื่องประดับของผู้ฉลาด
ความอดทนเป็นการเผื่อความชั่วออกจากกาย ออกจากใจ ความอดทน
เป็นกำลังของผู้สร้างสรรค์ผู้ปฏิบัติ ความอดทนนำความสุขความเจริญ
มาให้ พระพุทธองค์ตรัสสอนอย่างนี้ไว้นานแล้ว ซึ่งหลวงพ่อใหญ่เรา
ก็ทำมานานแล้ว

นี่ถึงภาพตอนที่ท่านเล่าให้ผมฟังว่า เมื่อท่านป่วยอยู่ที่กุลลังกา ๓ วัน ไม่ได้ฉันอาหาร นี่กว่าจะตาย ท่านก็ยังแผ่เมตตาว่า ถ้าตาย ร่างกายของท่าน ขออุทิศให้เป็นอาหารของแร้งของกา แต่จะไม่ให้พ่อแม่พี่น้องญาติมิตรทางบ้านก่อได้รับความเดือดร้อน จึงเอื้อมมือไปดึงใบสุทริคือบัตรประชาชนของพระองค์ออกมาจากย่าม คิดว่าจะเผาทิ้งไปให้เขาหาหลักฐานไม่พบ แต่แล้วด้วยเทพดลใจหรือเหตุการณ์บังเอิญ ท่านได้ยินเสียงอีแก้งร้อง ท่านจึงวางหนังสือสุทริแล้วได้ตั้งคำถามถามตัวเองว่า “เอ๊ะ! อีแก้งมันร้อง อีแก้งมันป่วยเป็นไหม (เป็น) มันมีแพทย์ มีหมอมานัดยาให้มันไหม (ไม่มี) มันก็ยังมีชีวิตอยู่ที่นี่ เราเป็นคนนี้ แค่นี้คงไม่เป็นไร”

แล้วท่านก็พยายามรวบรวมกำลังกายกำลังใจ ลุกขึ้นนั่งดูขา พอได้จังหวะนั่งหลับตากำหนดลม “พุทโธ” อาศัยพุทโธคือผู้รู้ พุทโธคือผู้อื่น พุทโธคือผู้ฟังใส พุทโธคือผู้มีความเข้มแข็งทางกาย และใจ ผลสุดท้ายท่านก็ผ่านทุกขเวทนาอันนั้นมาได้ หลวงพ่อบอกว่า “แม้จะป่วยไข้อยู่กลางภูเขา ถ้าใจของเรายังเข้มแข็ง มุ่งยึดเอาพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง สละชีวิตอุทิศเพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว แม้ไม่มียา กินก็ไม่ตาย” นี่คิดถึงเรื่องเก่าที่หลวงพ่อบอกได้เล่าให้ผมฟังอยู่ได้คุณนี้ และครูบาอาจารย์อีกหลายท่านได้รับทราบ จึงนำภูมิใจว่าหลวงพ่อบริกรรมได้ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้ตรัสสอนไว้นานแล้วและก็ได้ผล

หลวงพ่อบอกผมไปอยู่อำเภอม่วงสามสิบ ท่านเคยพูดย้ำนักย้ำหนาว่าจะอยู่กับผมหรือแยกไปก็มีค่าเท่ากัน ถ้าเราลงเรือลำเดียวกัน เรือแห่งโลกนี้ เรือแห่งธรรมนี้ เราช่วยกันถ่อช่วยกันพาย แม้เราจะอยู่คนละมุมเรือก็ตาม เราก็สามารถไปได้ในเรือลำเดียวกัน ถึงที่หมายได้ แม้ใครก็ตามที่จากผมไป จะสอนใครไม่ได้ก็ตาม แต่ถ้าช่วยกันรักษาข้อวัตรปฏิบัติอันนี้ไว้ได้ นั่นแหละคือการเทศน์ “สอนด้วยปากสิบ กว่าครั้ง ก็ไม่เท่าทำให้ดูครั้งเดียว” หลวงพ่อซาเนนเรื่องนี้มาก

การรักษาข้อวัตรปฏิบัติ รักษาระเบียบ รักษากฎเกณฑ์ รักษาพระธรรมวินัยไว้ให้ดี แม้เราจะไม่ได้เทศน์ นั่นแหละคือการเทศน์ ท่านยกตัวอย่างหนึ่งที่ผมประทับใจมาก พระอัสสชิเถระบวชได้เพียงพรรษาเดียว อุปติสสะปริพาชก (นามเดิมของพระสารีบุตร) เป็นนักปราชญ์ที่มีความรู้ความฉลาดมาก เดินทางออกจากบ้านไปยังสำนักของสัญญาชัยปริพาชก ได้พบพระอัสสชิเดินอย่างสำรวม จะเปิดบาตรปิดบาตรหรือเหลียวซ้ายแลขวา ก็มีความสำรวม มีความระมัดระวัง มีผิวพรรณผ่องใส

อุปติสสะคิดว่า “ท่านจะต้องมีของดี ดูกิริยาอาการงดงาม น่าเลื่อมใส เราจะต้องเข้าไปหาท่านให้ได้” รोजังหะท่านเสียก่อนแล้วเดินตามหลังไป อุปติสสะไม่ได้บุ่มบ่าม ที่จะเข้าไปถามแต่เดินตามไปเพื่อหาโอกาสเหมาะ เมื่อพระอัสสชิแสดงอาการนั่งเพื่อจะฉันภัตตาหาร บางตำราว่าอุปติสสะปูเครื่องลาดของปริพาชกให้พระอัสสชินั่ง บางตำราก็อ้อว่าเอาสิ่งให้พระอัสสชินั่ง

เมื่อพระอัสสชินั่งแล้ว อุปติสสะก็ถอยออกมาสังเกตว่า “โอ้อ... งามหนอ... งามแท้ กิริยาอย่างนี้ ผิวพรรณของท่านก็ผ่องใส งามแม้กระทั่งตักข้าวเข้าปาก งามแม้กระทั่งเคี้ยวและกลืน งามแม้กระทั่งทอดสายตา กิริยาอาการนี้งามแท้ เราจะต้องพบสิ่งที่ดีแน่” เมื่อพระอัสสชิฉันอาหารเสร็จแล้ว อุปติสสะจึงเข้าไปสนทนา

เมื่อหลวงพ่อยู่ที่นี่ ถ้าท่านกำลังฉันอาหารแล้วมีโยมเข้ามาถาม เตียวคนโน้นถาม เตียวคนนี้ถาม หลวงพ่อจึงให้เขียนป้ายว่า “ห้ามชวนคุยเวลานั้น” เคยมีโยม ๓ คนมาจากในเมือง อยู่ในวัย ๒๐ - ๓๐ ปี มาถามหลวงพ่o วันนั้นอาตมา ๓ นั่งอยู่ด้วย หลวงพ่อกำลังเคี้ยวข้าวอยู่โยมเขาก็ถาม พอกลืนแล้วท่านจึงตอบ พอเอาคำข้าวเข้าปากเขาก็ถามอีก จนหลวงพ่อรำคาญจึงชี้ให้ดูที่ป้ายนั้น เขาจึงถอยออกไป

แสดงว่าบางคนมีความเลื่อมใส แต่ไม่รู้กิจวัตรของพระ ยิ่งทางกรุงเทพฯ เมื่อพระกำลังฉันภัตตาหารก็เข้ามาพูดคุยกับท่าน คุยเพื่อ

จะได้ฉันมาก ๆ นี่ก็ไปช่วยพระให้เป็นอาบัติ เพราะมีข้าวอยู่ในปาก แล้วคุย โดยมากคิดอย่างนั้น กลัวพระเหงา กลัวท่านจะฉันไม่ได้มาก หารู้ไม่ว่าไปตัดนิ้วมือพระ ขอฝากญาติโยมไว้ด้วย

หลวงพ่อบอกให้เราเป็นนักพิจารณาเป็นนักสังเกต อุปติสสะเป็นผู้รู้จักพิจารณา เป็นผู้มีความคิด รู้มารยาทอันเหมาะสม เมื่อผู้อื่นกำลังรับประทานอาหาร ไม่เข้าไปพูดคุยแทรกแซงต้องคอยโอกาส เมื่อพระอัสสชิฉันเสร็จแล้ว อุปติสสะจึงเข้าไปถาม ผลสุดท้ายก็เกิดความเลื่อมใส มรรยาททางกายกิริยาม คำพูดที่พูดออกมานิดเดียว เพียงคาถาเดียว ๔ ท่อน แต่มีความหมายลึกซึ้ง จนกระทั่งมีความสว่างวาวขึ้นในจิตใจของอุปติสสะ ในที่สุดก็ได้บรรลุนิพพาน

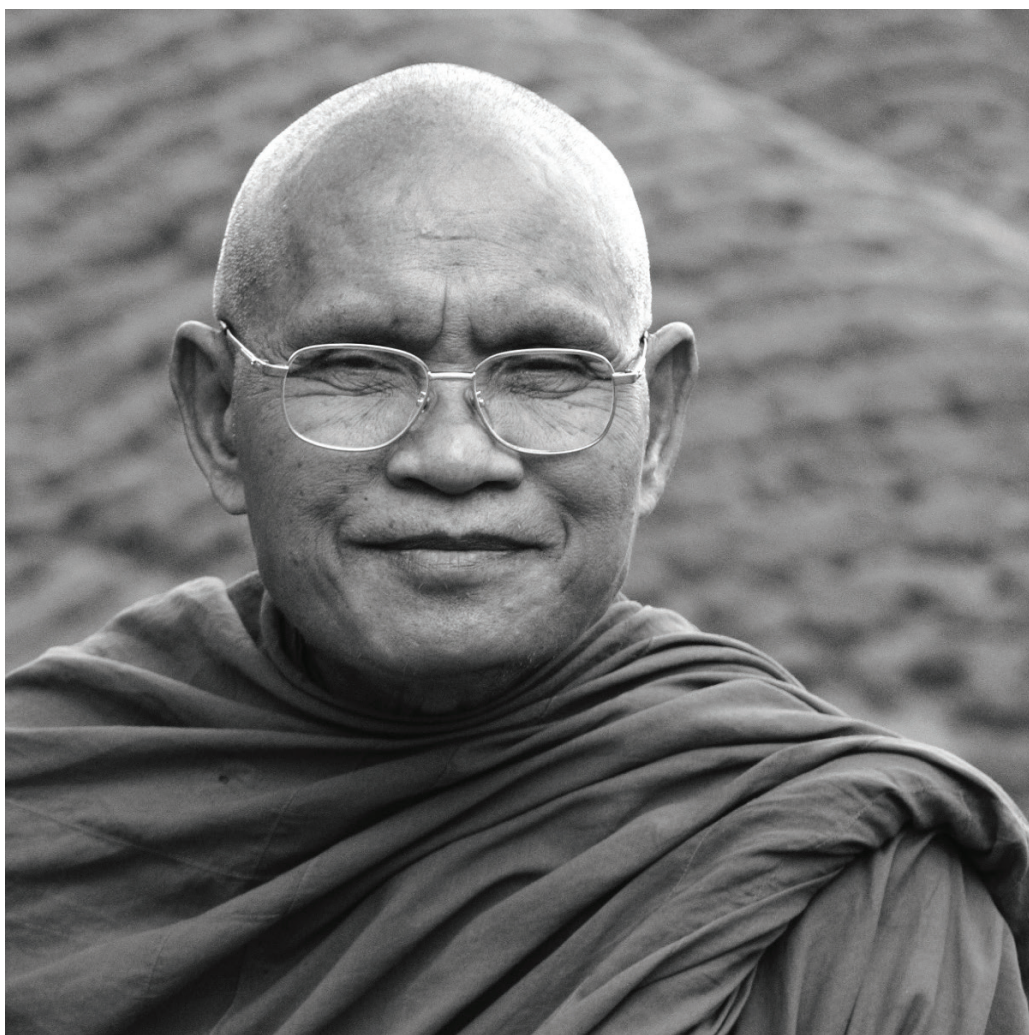
นี่เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าหลวงพ่อบอกเน้นเหลือเกิน เรื่องกิริยามารยาทอันงามนี้ต้องมาจากใจที่งาม ไม่ใช่เสแสร้งแกล้งทำ ถ้าเสแสร้งแกล้งทำมันผิดปกติ มันทำได้ไม่นาน แต่ถ้าเป็นไปโดยที่เราไม่ได้เสแสร้งแกล้งทำ แต่เป็นมารยาทที่เราได้ฝึกหัดไว้แล้ว จะมีคุณค่ามีความหมาย ขอฝากพระภิกษุสามเณรที่อยู่วัดหนองป่าพงและที่มาจากสาขาด้วย การเคารพยำเกรง ความซื่อสัตย์ ความเป็นผู้มีไมตรีจิตไมตรีใจอ่อนน้อมถ่อมตน พระพุทธเจ้าและบัณฑิตทั้งหลายสรรเสริญว่าเป็นมงคล นำความเจริญมาให้^๓



^๓ เรียบเรียงจากหนังสือวัตรปฏิบัติ ลานประดู่ วัดหนองป่าพง

“...ทำให้สุด ขุดให้ถึง
มรรคผลยังไม่พ้นสมัย
คนโง่เท่านั้นที่ปฏิเสธว่า
ในพื้นที่ไม่มีน้ำ
แล้วไม่ยอมขุดบ่อ...”

หลวงพ่อชา สุภัทโท



ความทุกข์เป็นบ่อเกิดของปัญญา

พระราชภาวนาวิกรม (หลวงพ่อเลี่ยม จิตฺตมฺโม)
วัดหนองป่าพง

เหตุที่ทำให้หลวงพ่อตัดสินใจมาอยู่ปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่ชา วัดหนองป่าพง

ผมถือว่าชีวิตของผมต้องการพัฒนา ไม่อยากติดอยู่ในความรู้สึกทางโลก เมื่อรู้ว่ามีครูบาอาจารย์อยู่ที่ใด ผมก็เสาะแสวงหาทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติ ผมเคยศึกษาภาคปริยัติ ๒-๓ เดือน แต่ก็เห็นว่าเพียงพอการบอกเล่ากัน ทำให้ผมไม่เกิดความสนใจ เพราะเราถือว่าได้เสียสละมาสู่เพศภวาระนี้แล้ว ก็ต้องทำหน้าที่ของตัวเองให้เต็มที่

ผมเคยไปกราบหลวงปู่มีที่วัดป่าสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ท่านบอกว่าท่านอายุมากแล้ว สังขารอยู่ในวัยเสื่อมโทรม ให้ไปหาสถานที่ใหม่ ผมจึงนั่งรถไฟจากอำเภอ สูงเนินมาที่อุบลฯ แล้วก็ต่อรถไปอำเภอเบญจบุณฑริก จึงได้ยินข่าวว่า มีครูบาอาจารย์คือ หลวงปู่ชาอยู่ที่บ้านก่อ ผมจึงตั้งใจจะมาศึกษากับท่าน ในวันแรกผมไม่ได้ตั้งใจจะมาอยู่ คิดเพียงว่าจะมาดูสถานที่ เมื่อมาถึงแล้วก็เห็นว่าถูกต้องตามหลักที่เราเคยศึกษามา จึงคิดจะมาอยู่จำพรรษากับท่านในปี พ.ศ.๒๕๑๒ ช่วงนั้นมีพระภิกษุสามเณร มีพระที่บวชชั่วคราวด้วยประมาณ ๕๐ - ๖๐ รูป

มีเหตุการณ์อะไรบ้างครับที่หลวงพ่อบันทึกใจเกี่ยวกับหลวงปู่ชา

วันแรกที่มากราบท่าน ท่านก็เล่าว่าเคยไปที่บ้านเกิดของผมคือบ้านโคกจาน อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ท่านได้ถามถึงญาติโยมที่เคยอุปฐากท่าน และได้ปรารภถึงอัปมัญญานธรรม ซึ่งเป็นคุณธรรมของพระอริยเจ้า อันที่จริงก็อยู่ในรูปแบบของพรหมวิหาร ๔ (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) แต่ความหมายแตกต่างกัน เพราะอัปมัญญานธรรมไม่มีขอบเขต

คือนั้นหลวงปู่ให้ผมพักที่ศาลา ซึ่งมีโครงกระดูกอยู่ที่นั่น ๒ - ๓ โครง เมื่อท่านให้การปฏิสนธิ์อย่างนี้ผมก็ถือว่าเป็นการบ่งบอกถึงเจตนาดี ท่านบอกว่าถ้าจะมาเรียนรู้อยู่ที่นี่ ต้องมีจดหมายฝากตัวจากอุปัชฌาย์อาจารย์ เพื่อเป็นหลักฐาน ผมพักอยู่ ๒ คืน จึงเดินทางกลับไปวัดต้นสังกัด คือวัดป่าสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ครูบาอาจารย์ที่วัดต้นสังกัดอยากให้ผมอยู่ที่วัดเพื่อช่วยสอนพระภิกษุ-สามเณร และญาติโยม แต่เราก็อยากจะเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ ทำดีที่สุดครูบาอาจารย์ก็เขียนจดหมายฝากตัวให้ผม

ธรรมะจากหลวงปู่ชาที่หลวงพ่อนำมาใช้บ่อยที่สุดคืออะไรครับ

สำหรับผมคือ “ธุดงค์วัตร” อยู่ที่วัดเดิมในช่วงเข้าพรรษาผมก็ฉันเฉพาะอาหารที่ได้จากการบิณฑบาต และฉันมือเดียว นอกจากนี้ก็งดพูดในสิ่งที่ไม่จำเป็น หลังจากสอนปริยัติให้แก่พระภิกษุสามเณรในแต่ละวันแล้ว ผมก็ไม่ได้ไปคลุกคลีกับใคร แต่ผมใช้เวลาแก่การฝึกหัดปฏิบัติเพราะสนใจที่จะส่งเสริมตัวเอง แม้เราจะสอนเขาได้ แต่ถ้ายังไม่เข้าใจของการกระทำมันก็อย่าเขา จึงต้องมีการกระทำให้เขาดู เช่น การสมาทานธุดงค์ เป็นต้น

ช่วงหนึ่งหลวงพ่อบุญมาขออนุญาตหลวงปู่ชาไปศึกษาบิณฑบาตของ ธรรมยุต ช่วงนั้นมีประสบการณ์อย่างไรบ้างครับ

ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗ หลังจากงานประชุมประจำปีในวันมาฆบูชาที่ วัดถ้ำแสงเพชร ผมกราบขออนุญาตจากหลวงปู่เพื่อไปหาประสบการณ์จากสำนักอื่น ๆ ซึ่งท่านก็ให้โอกาส ผมจึงออกเดินทางไปด้วยพร้อมกับพระอีก ๒ รูป การเดินทางก็คาดว่าจะได้รับความสะดวกสบาย เราเดินทางไปด้วยเรื่อย ๆ ในช่วง ๑๐ วันแรก ปวดเมื่อยไปทั้งตัว รู้สึกว่าบริหารมันหนัก ที่จริงมันไม่ได้หนัก เพียงแต่เราไม่คุ้นเคย หลังจากผ่านไปแล้ว ๑๐ วัน ร่างกายก็ปรับสภาพได้ เดินอยู่กลางแดด ก็ไม่รู้สึกร้อน รู้สึกว่าสภาพอากาศ ไม่มีผลกระทบต่อเรา เราเดินทางวันหนึ่ง ๆ ประมาณ ๘ ชั่วโมง ถ้าคิดเป็นระยะทางก็ประมาณ ๓๐ กิโลเมตรเศษ ๆ

ครูบาอาจารย์หลายท่านเคยเล่าว่า บ่อยครั้งที่หลวงปู่ชาจะสร้าง สถานการณ์ขึ้นมา เพื่อให้พระภิกษุ-สามเณรได้ประสบกับความทุกข์ หลวงพ่อบุญมีประสบการณ์นี้บ้างไหมครับ

มันเป็นธรรมดา ถ้าเราไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับความทุกข์ มันก็ทำให้เราลืมหืมตัว เพราะความทุกข์เป็นบ่อเกิดของปัญญา แต่ความสบายมันทำให้ปัญญาลดลง อย่างที่เขาพูดกันว่า “ไปอินเดียทำให้เกิดปัญญา ไปอเมริกาทำให้โง่” เพราะมันมีแต่ความเพลิดเพลิน

หลวงพ่อกำลังเดินทางไปหลายประเทศทั่วโลก หลวงพ่อมองพุทธศาสนาในโลกปัจจุบันอย่างไรครับ

พุทธศาสนาก็เหมือนเดิม แต่ความเพลิดเพลนและความสะดวกสบายทำให้คนประมาท พุทธศาสนาเป็นเรื่องธรรมชาติ ใครจะว่าเสื่อมหรือเจริญมันเป็นเรื่องคำพูดของคน

ขอความเมตตาหลวงพ่อฝากข้อคิดทางธรรมะสำหรับพระภิกษุสามเณรและนักปฏิบัติธรรมรุ่นใหม่ด้วยครับ

ความสะดวกสบาย ลาภสักการะและเสียงสรรเสริญเยินยอ ทำให้เกิดความรู้สึกฝัฟางต่อการทำหน้าที่ เรามองว่าคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าแตกต่างกัน แต่ที่จริงมันก็ได้ไม่ได้แตกต่าง มันเป็นคนของเขา เรียกว่ายุคศิวไลซ์ น้ำไหลไฟสว่าง มันเป็นคนยุคอุตสาหกรรม มีระบบเชื่อมระบบอันตราย เมื่อก่อนเป็นยุคเกษตรกรรม อยู่กลางดิน กินกลางทราย แต่ก็มีส่วนทำให้คนอดทน ซึ่งความอดทนเป็นที่ตั้งของคุณงามความดี ถ้าขาดความอดทนแล้ว การปฏิบัติ มันก็เป็นไปได้ยาก ให้พวกเราคิดกันว่า “ไม่ว่าจะได้ตามปรารถนาหรือไม่ ก็ถือว่าเป็นประสบการณ์” แต่ประสบการณ์ก็ต้องรู้เท่าทันไม่เช่นนั้นก็จะเกิดความเสียหาย^๔



^๔ คัดจากหนังสือกึ่งก้านแห่งโพธิญาณ

“...พวกเราทั้งหลาย
อย่างทิ้งหลักการประพฤติปฏิบัติ
การพูดน้อย นอนน้อย กินน้อย
การสงบระงับ ไม่คลุกคลีหมู่คณะ
การเดินจงกรมเป็นประจำ
การนั่งสมาธิเป็นประจำ
การประชุมการเนืองนิตย์
ในคราวที่ควรประชุม
อันนี้ขอให้ทุก ๆ ท่าน เอาใจใส่กันต่อไป...”

หลวงพ่อชา สุภัทโท



ถ้าเชื่อมั่นในใครสักคน ก็พร้อมจะเรียนรู้ในทุกสิ่ง

พระพรหมวชิรญาณ (หลวงพ่อสุมะโห)
วัดอมราวดี (Amaravati Buddhist Monastery)

อาตมาได้พบกับพระรูปหนึ่งซึ่งเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อบุชา เมื่อครั้งที่อาตมายังเป็นสามเณร และตอนนั้นยังไม่รู้จักหลวงพ่อบุชา ต่อมาอาตมาได้บวชเป็นพระที่วัดศรีสะเกษ จังหวัดหนองคาย และได้ขออนุญาตพระอุปัชฌาย์ เพื่อมาอยู่กับหลวงพ่อบุชาตั้งแต่พรรษาแรก เนื่องจากอยากฝึกเป็นพระธุดงค์และอยากมีครูบาอาจารย์ ในสมัยที่ยังเป็นสามเณรได้แต่ฝึกตัวเองอยู่ในกุฏิตามลำพัง ทำให้รู้ว่าสมควรที่จะมีครูอาจารย์เป็นตัวอย่าง และอยากรักษาพระวินัยให้เคร่งครัดเพื่อจะได้พัฒนาตนเอง ดังนั้นเมื่อได้ยินลูกศิษย์ของหลวงพ่อบุชาสรรเสริญว่า ท่านเป็นผู้ที่เลิศทั้งด้านสมาธิและพระวินัย จึงคิดว่าท่านน่าจะเป็นครูอาจารย์ที่ประเสริฐแน่ ๆ จึงติดตามพระรูปนี้ไปหาหลวงพ่อบุชา เมื่อพบหลวงพ่อบุชาครั้งแรก อาตมาพูดภาษาไทยไม่ได้และท่านก็พูดภาษาอังกฤษไม่ได้ พระที่นำอาตมาไปจึงต้องทำหน้าที่เป็นล่าม

ความประทับใจในหลวงพ่อบุชาน่าจะเป็นความรู้สึกเชื่อมั่น ความศรัทธาที่มีต่อท่าน หลวงพ่อบุชาไม่ได้พูดอะไรเป็นพิเศษ แต่การฝึกการเคร่งครัดในวินัยของท่าน สามารถเติมเต็มความปรารถนาของอาตมาได้ เมื่อพบ

หลวงพ่อบุชาแล้ว อาตมาไม่เคยคิดจะไปแสวงหาครูอาจารย์ท่านอื่น ในเมืองไทยหรือที่ไหน ๆ อีกเลย หลวงพ่อบุชามีความสามารถทำให้อาตมา รู้จักตัวเองตั้งแต่ปีแรกที่ได้อยู่กับท่าน ทั้ง ๆ ที่มีปัญหาเรื่องภาษา คนทั้งหลายมักถามว่าท่านสอนได้อย่างไร และอาตมาเรียนรู้ได้ อย่างไรในเมื่อไม่เข้าใจสิ่งที่ท่านพูด แต่การได้อยู่ที่วัดหนองป่าพง ก็เท่ากับได้ฝึกทุกอย่าง ต้องทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ เช่น ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น ทำงานร่วมกันในตอนบ่าย พร้อมเพรียงกัน ทั้งพระภิกษุและสามเณร ไม่เหมือนเมื่อครั้งที่อาตมาอยู่ลำปางรูป เดียว แต่เป็นสิ่งที่ได้มาปฏิบัติ

หลวงพ่อบุชาเป็นอัจฉริยะในการชักจูงให้อาตมาเฝ้าสังเกตตนเอง รู้จักดูใจตนเอง แม้ว่าไม่มีการใช้ภาษา หลวงพ่อก็ดูออกว่าจิตของ อาตมาเป็นอย่างไร ฟุ้งซ่าน อารมณ์เสีย สงสัย ไม่แน่ใจ เมื่อเห็น แล้วท่านก็มีวิธีทำให้อาตมาได้ดูความรู้สึกของตนเอง เพียงปีแรก ที่ได้มาอยู่กับท่าน อาตมาได้เรียนรู้อะไรมากมาย ถ้าเราเชื่อมั่นใน ใครสักคน เราก็พร้อมจะเรียนรู้ในทุกสิ่ง แม้ว่าอาตมาจะเป็นพระ ฝรั่งรูปแรกในวัดหนองป่าพง หลวงพ่อบุชาก็ไม่เคยให้สิทธิพิเศษ อาตมาอาจดูพิเศษเพราะสูงกว่าใคร ๆ เป็นพระที่มีพรรษาน้อย ที่สุด ญาติโยมให้ความสนใจมักถวายอาหารหรือสิ่งของพิเศษ แต่หลวงพ่อก็ห้าม ท่านบอกอาตมาทำตัวให้เหมือนพระไทย ธรรมดา ซึ่งดีกับอาตมาเป็นวิธีที่ทำให้อาตมาได้พัฒนาตนเอง

หลวงพ่อบุชาไม่เคยเดินทางไปต่างประเทศ และไม่เคยเรียน ทางโลกสูง ๆ แต่ท่านฉลาดมาก เป็นความรู้ที่ลึกซึ้งและเข้าถึง จิตใจของมนุษย์ ท่านรู้จักตนเองอย่างสมบูรณ์แล้วจึงทำให้รู้จัก และเข้าใจคนอื่นได้ ไม่ว่าจะเป็นพระ แม้ชี ผู้คนจากทุกระดับไม่ว่า จะมาจากบ้านนอกคอกนาหรือในรั้วในวัง อาตมาคิดว่าท่านเป็นผู้ ฉลาดล้ำเลิศที่สุดเท่าที่อาตมาเคยพบ ท่านเป็นแรงบันดาลใจอย่าง มากสำหรับอาตมา ในวัย ๓๑-๓๒ ปี ของอาตมาซึ่งผ่านการเรียน ในมหาวิทยาลัย การเป็นทหารตลอดจนประสบการณ์หลากหลาย

ในชีวิต รู้สึกผิดหวังเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่หวัง และเมื่อได้พบหลวงพ่ocha ท่านจึงเป็นแรงบันดาลใจให้อาตมาได้มองเห็นศักยภาพของการเป็นมนุษย์ ในแง่ของการใช้ปัญญาและความเมตตา ท่านทำให้เห็นว่าคุณสมบัตินี้มีอยู่ในมนุษย์จริง ๆ ไม่ใช่เฉพาะในพระพุทธเจ้าในอดีตเท่านั้น เราสามารถเกี่ยวข้องและใช้โอกาสอันดีนี้อยู่กับท่านได้อาตมาจึงตัดสินใจที่จะอยู่กับท่านให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ได้ตัดขาดอะไรจากท่านบ้าง (หัวเราะ) อาตมาจึงได้อยู่กับท่านเป็นเวลา ๑๐ ปี ระหว่างนั้นอาตมาก็ได้พัฒนา ตนเองและเรียนรู้ภาษาไทยไปด้วย กอปรกับเริ่มมีชาวตะวันตกทยอยเข้ามาเรื่อย ๆ เพราะมีอาตมาเป็นล่ามให้หลวงพ่ocha

เมื่ออาตมาบวชได้ ๘ พรรษา หลวงพ่ocha ก็ส่งอาตมาให้มา ก่อตั้งวัดป่านานาชาติ ที่บ้านบึงหวายเพื่อรองรับชาวตะวันตก เพราะมีฝรั่งมาที่วัดหนองป่าพงมากขึ้น จึงเกิดปัญหาระหว่างพระไทยกับพระฝรั่งและอื่น ๆ หลวงพ่ocha จึงให้วัดป่านานาชาติ เป็นสำนักสาขาเพื่อสอนชาวต่างชาติโดยเฉพาะ โดยให้อาตมาไปเป็นเจ้าอาวาส ดังนั้น พรรษาที่ ๙ - ๑๐ อาตมาจึงอยู่ที่วัดป่านานาชาติ ซึ่งอยู่ใกล้กับวัดหนองป่าพง หลังจากนั้น ท่านก็ส่งอาตมาไปอยู่ที่อังกฤษถึง ๓๔ ปี แต่ช่วงเวลา ๑๐ ปีที่อาตมาได้อยู่กับท่านที่วัดหนองป่าพง ถือเป็นช่วงเวลาของความเปลี่ยนแปลงของอาตมา จากคนที่ไร้ความสุข วุ่นวาย สับสน ไปเป็นคนที่เชื่อมั่นในคำสอนของพระพุทธศาสนา

อาตมารู้สึกกตัญญูต่อหลวงพ่ocha มาก ท่านให้โอกาสดี ๆ แก่อาตมา อบรมสั่งสอน ชี้นำตลอดช่วงแรก ๆ ของการบวช นับเป็นสิ่งสำคัญมาก ก่อให้เกิดความศรัทธา ความมั่นใจในธรรมะของพระพุทธเจ้าและการเป็นพระภิกษุ การฝึกแบบที่หลวงพ่ocha อบรมเรียนแก่อาตมาและท่านญาณธัมโม เป็นการฝึกสำหรับฝรั่ง แต่พระไทยก็ได้ถูกฝึกให้มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันและรู้ว่าการ

ทำสิ่งใด อย่างไร ท่านสร้างความเชื่อมั่นในหลักปฏิบัติของสายเถรวาท จนแม้แต่เมื่อไปตั้งวัดสาขาที่อังกฤษ เราก็ดำรงข้อวัตรของท่านไว้ วัดหนองป่าพงเป็นต้นแบบที่ดีของทั้งวัดในต่างประเทศและเมืองไทย

หลังพรรษาที่ ๓ ของอาตมา หลวงพ่อต้องการฝึกให้อาตมาเทศน์ จริง ๆ แล้วอาตมาไม่อยากทำ การต้องขึ้นธรรมาสันเทศนาเป็นภาษาไทยซึ่งอาตมายังไม่เก่ง แต่ท่านก็ยืนยันให้อาตมาต้องเทศน์ ท่านบอกมาให้พูดถึงสิ่งที่อาตมาได้เรียนรู้ได้ทำอะไรบ้างในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา ไม่ต้องพูดธรรมะให้ลึกซึ้ง แต่จากการที่ต้องขึ้นธรรมาสันเทศนา กลับทำให้อาตมามองเห็นตนเอง มองเห็นความเย่อหยิ่งอวดดีของตนเอง ได้เฝ้าดูจิตดูอารมณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน กำหนดสอนอย่างนี้ตลอด เป็นการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์แบบใดก็ตาม ดังนั้นเมื่ออาตมาได้ไปอยู่ที่อังกฤษและยุโรป จึงได้ใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ที่ถูกฝึกมานี้

เมื่ออาตมายังเป็นสามเณร อาตมาใช้เวลาอยู่ในกุฏิทั้งวัน ไม่ต้องออกบิณฑบาตหรือทำงานอะไร ได้แต่นั่งสมาธิ เติบงกรรม ที่นั่นไม่มีใครพูดอังกฤษได้ อาตมาจึงไม่ได้พูดคุยกับใคร อาตมาใช้เวลาส่วนใหญ่พิจารณาธรรมะในหมวดอริยสัจ ๔ ได้ใช้เวลาทั้งปีไตร่ตรองถึงทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ และเห็นความสำคัญในคำสอนของพระพุทธเจ้า หลังจากที่เราองค์ท่านตรัสรู้ใหม่ ๆ อาตมาเพียรพิจารณาอริยสัจ ๔ ทั้งปีอยู่คนเดียวไม่มีใครพูดคุยด้วย ไม่มีทีวี ไม่มีโทรศัพท์ นอกจากหนังสือเรื่องอริยสัจ ๔ เล่มเดียว การได้นั่งภาวนาทำให้อาตมาเกิดความเชื่อมั่นในธรรมข้อนี้ และได้เห็นความอยาก ความไม่อยากในสิ่งต่าง ๆ (กามตัณหา วิภวตัณหา) เมื่อได้รู้เรื่องนี้ก็ทำให้รู้เรื่องอนัตตา (ความไม่มีตัวตน) ด้วย

เมื่ออาตมาได้พบหลวงพ่อบุชซึ่งเป็นพระป่าในสายหลวงปู่
มั่น ท่านให้บริกรรม “พุทโธ พุทโธ” หลวงพ่อบุชได้ให้อาตมา
ภavanaพุทโธด้วย “พุทโธ” คือ “ผู้รู้” และยังเป็นพระนามของ
พระพุทธรูปเจ้าด้วย อาตมาพบว่าการภavanaพุทโธก็ช่วยได้เยอะ
และได้ใช้คำนี้เรื่อยมาในการฝึกพัฒนาตน อาตมามักนึกถึงครั้ง
ที่เคยอยู่กับหลวงพ่อบุช มีอยู่ปีหนึ่งที่อาตมาป่วยเป็นมาลาเรีย
อย่างหนัก ตอนนั้นอาตมาไปเจริญกรรมฐานอยู่ที่อำเภอยะเจริญ
มีวัดสาขาอยู่ที่นั่น อาตมาารู้สึกว่าการภavanaและการทำสมาธิได้
ผลดี แล้วจู่ ๆ อาตมาก็ป่วยด้วยไข้มาลาเรีย รู้สึกแย่มาก แม้แต่
จะนั่งทำสมาธิก็ทำไม่ได้ วันหนึ่งหลวงพ่อบุชมาเยี่ยม อาตมาจึง
เรียนท่านว่าผมป่วยเป็นมาลาเรียและไม่สามารถนั่งสมาธิได้
หลวงพ่อบุชตอบว่ามองดูมาลาเรียนั้นแหละคือสมาธิ อาตมาจึง
เริ่มเฝ้าดูความรู้สึกขณะเป็นมาลาเรีย เห็นทั้งความกลัวและ
ความอยากกำจัดมาเลเรียให้หมดไป อาตมาได้ใช้ความรู้สึกทั้ง
ดีและไม่ดีมาเป็นสิ่งช่วยในการฝึกปฏิบัติ เหมือนกับการใช้อาการ
ของไข้มาลาเรียมาเป็นเครื่องฝึก ตามที่หลวงพ่อบุชสอน ดังนั้น
ไม่ว่าจะเผชิญสถานการณ์ทั้งที่ชอบและไม่ชอบก็ถือเป็นโอกาส
ในการเฝ้าสังเกตความรู้สึกของตนเอง

เมื่อแรกมาอยู่ที่วัดหนองป่าพง อาตมาอยากนั่งสมาธิในกุฏิ
ไม่อยากจะออกไปทำงาน ไม่อยากเกี่ยวข้องกับใคร แต่ก็ไม่สามารถทำ
ได้เพราะพระรูปอื่น ๆ เขาทำงานกัน อาตมาไม่อยากทำงานสร้าง
ถนอม แต่เมื่อคนอื่นทำอาตมาก็ต้องทำ แต่หลังจาก ๖ เดือน
ผ่านไป อาตมาก็รู้สึกสนุกกับมัน อยู่กับหลวงพ่อบุชอาตมาได้
เรียนรู้มากมาย พระจากหลากหลายสำนักสาขาทั่วโลก ญาติโยม
ทั้งจากในเมืองและหมู่บ้านต่างมาช่วยกันทำงาน ก่อให้เกิดจิต
สำนึกในการทำงานร่วมกัน

ด้วยเหตุนี้จึงได้สังเกตความรู้สึก บางครั้งก็ไม่อยากทำ บางทีก็ทำเพราะเกรงใจหลวงพ่อบุชา อาตมาเฝ้าสังเกตจนเห็น อารมณ์ของตนเอง เห็นเป็นอารมณ์แล้วก็ปล่อยวาง ไม่ยึดมั่น ถือมั่น คำนี้หลวงพ่อบุชาใช้บ่อย “ยึดมั่นถือมั่น” อาตมาเคยหา ความหมายของมันจากเพื่อนพระและในพจนานุกรม ความหมาย คือการยึดติด การเกาะเกี่ยว อาตมาเริ่มมองเห็นความยึดมั่นใน ความคิดเห็นของตนเอง หลวงพ่อบุชาสอนให้ปล่อยวาง แต่การ ปล่อยวางต้องมองเห็นความยึดมั่นถือมั่นของตนเองก่อน จึงจะปล่อยวางได้

ดังนั้นช่วงเวลา ๑๐ ปีที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับหลวงพ่อบุชา เพียง ได้เห็นท่านโดยที่ท่านไม่ต้องพูดอะไรมากมาย ท่านเหมือนเป็น ของขวัญ เหมือนสัญลักษณ์และเป็นเครื่องเตือนใจ เพียงเอ่ยนาม ของหลวงพ่อบุชา อาตมาก็นึกถึงความไม่ยึดมั่นถือมั่น ความไม่มี ตัวไม่มีตน อาตมารู้สึกผูกพันกับท่าน ท่านเป็นผู้อบรมสั่งสอน ให้กำลังใจ ให้ดำเนินไปในแนวทางนี้ ดังนั้นในช่วงเวลา ๑๐ ปีที่ หลวงพ่อบุชาป่วยและพูดไม่ได้ อาตมามีความรู้สึกกตัญญูต่อท่าน อย่างลึกซึ้ง เหมือนมีพลังผลักดันให้อาตมาฝึกปฏิบัติมากขึ้น ทุกอย่างอยู่กับตัวอาตมาเอง จึงได้เพียรทำอย่างที่ท่านสอนไว้

หลวงพ่อบุชาไม่เคยยกตัวเองว่าเป็นครูหรือเป็นพระอรหันต์ ท่านไม่ให้ยึดติดที่ตัวท่าน แต่ท่านสอนให้ดูตัวเองควบคุมให้อยู่ ในแนวทางที่ถูกต้อง ให้ปฏิบัติจนกว่าเราจะเกิดความเชื่อมั่นใน ตัวเอง ไม่ให้เชื่อมั่นในครูบาอาจารย์ ต้องพัฒนาจากข้างในจิตใจ ให้ตั้งมั่นในคำสอนของพระบรมศาสดาคืออริยสัจ ๔ ต้องสามารถ ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองได้ พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เก่าแก่และ ทรงคุณค่า เป็นเรื่องที่มีมนุษย์ต้องเผชิญ คือทุกข์และวิธีการจัด การกับความทุกข์นั้น

หลวงพ่อบุญไปอังกฤษ ๒ ครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และ พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นเรื่องน่าสนใจมากเพราะหลวงพ่อบุญไม่เคยไปต่างประเทศเลย นี่เป็นครั้งแรกที่ท่านเดินทางไปตะวันตก อาตมาอยากทราบว่าท่านจะอย่างไร อยู่เมืองไทยท่านเป็นพระที่มีชื่อเสียงมาก หนังสือสวดก่อนไปอังกฤษเราไปพักที่กรุงเทพฯ มีญาติโยมไปกราบไหว้กันมากมาย แต่ที่ลอนดอนไม่น่าจะเหมือนอย่างนี้ อาตมาอยากทราบว่าหลวงพ่อบุญจะมีปฏิกริยาอย่างไร อาตมา รู้สึกประทับใจมากที่หลวงพ่อบุญท่านรับฟัง สังเกต และเรียนรู้เกี่ยวกับผู้คนในลอนดอน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง การแต่งกาย ความเป็นอยู่ ท่านสนใจมาก และแน่นอนท่านไม่ได้รับความเคารพจากคนที่นี่เหมือนอยู่ที่เมืองไทย แต่ไม่ได้ทำให้ท่านเดือดร้อน เพราะท่านฉลาดพอที่จะไม่คาดหวังให้คนอังกฤษ ปฏิบัติตัวเหมือนคนไทย แต่ท่านมีเสน่ห์ที่ความอบอุ่นในตัว ท่าน ทำให้ช่วงเวลาสั้น ๆ ในอังกฤษของท่านสามารถถึงคนอังกฤษมากมายให้มีศรัทธา เพราะพุทธศาสนาที่อยู่ในอังกฤษ เกือบ ๑๐๐ ปีแล้ว และอาณานิคมของอังกฤษก็เคยมีเรื่องราวเกี่ยวกับ “กรรม” ไม่ว่าจะเป็นพม่า ศรีลังกาและอินเดีย ดังนั้น ความสนใจในพระพุทธศาสนาจึงมีอยู่ ช่วงแรก ๆ ก็มีการแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาอังกฤษ

ก่อนที่อาตมาจะไปที่นั่น ชาวอังกฤษให้ความสนใจเกี่ยวกับ ปฏิบัติและการฝึกปฏิบัติมาก เพราะสังคมสมัยใหม่ของชาวตะวันตกเป็นอย่างที่เราารู้กัน ดูภายนอกเหมือนกับมีมาตรฐานสูง มีคุณภาพชีวิตดี แต่ภายในไม่มีอะไรเลย ว่างเปล่า ไร้ความหมาย ดังนั้น ผู้คนมากมายในประเทศตะวันตกที่ไม่ใช่ชาวพุทธ จึงพยายามแสวงหาความหมาย จุดมุ่งหมายหรือวิธีที่จะเข้าใจชีวิต พุทธศาสนามีคำตอบนี้ อาตมาคิดว่าเป็นคำอธิบายที่ชัดเจน ยิ่งกว่าปรัชญาหรือศาสนาใด ๆ อาตมาไม่เคยพบปัญหา ในอังกฤษ ทั้งรัฐบาลและผู้คนที่นั่นดูเหมือนจะให้ความเคารพ ในพุทธศาสนา

นอกจากนี้ BBC และสื่ออื่น ๆ ต่างก็นำเสนอสิ่งดี ๆ ในพระพุทธศาสนา ประชาชนในอังกฤษยอมรับทุกศาสนาแต่ปัญหาจริง ๆ อยู่ที่ทัศนคติ ซึ่งเป็นความเชื่อทางวัฒนธรรม อาตมาเติบโตในอเมริกาจึงถูกอบรมมาในสังคมที่เน้นความเป็นตัวของตัวเอง และสิทธิส่วนตัวเป็นสำคัญ แต่เมื่อมาอยู่อีสานกับหลวงพ่อบุญ อาตมาต้องปรับตัวทั้งเรื่องวิถีชีวิต ภาษา อาหาร นอกจากนี้หลวงพ่อบุญยังสอนให้ปล่อยวาง และเน้นการดูจิต รู้ตัวเจ้าของอย่างนี้ อาตมาเริ่มตระหนักถึงสถานภาพทางวัฒนธรรมใหม่ และการมีชีวิตในวัด แต่พุทธศาสนาก็นสอนให้ให้ความสำคัญในตนเอง ความเย่อหยิ่งอวดดีจึงหายไป

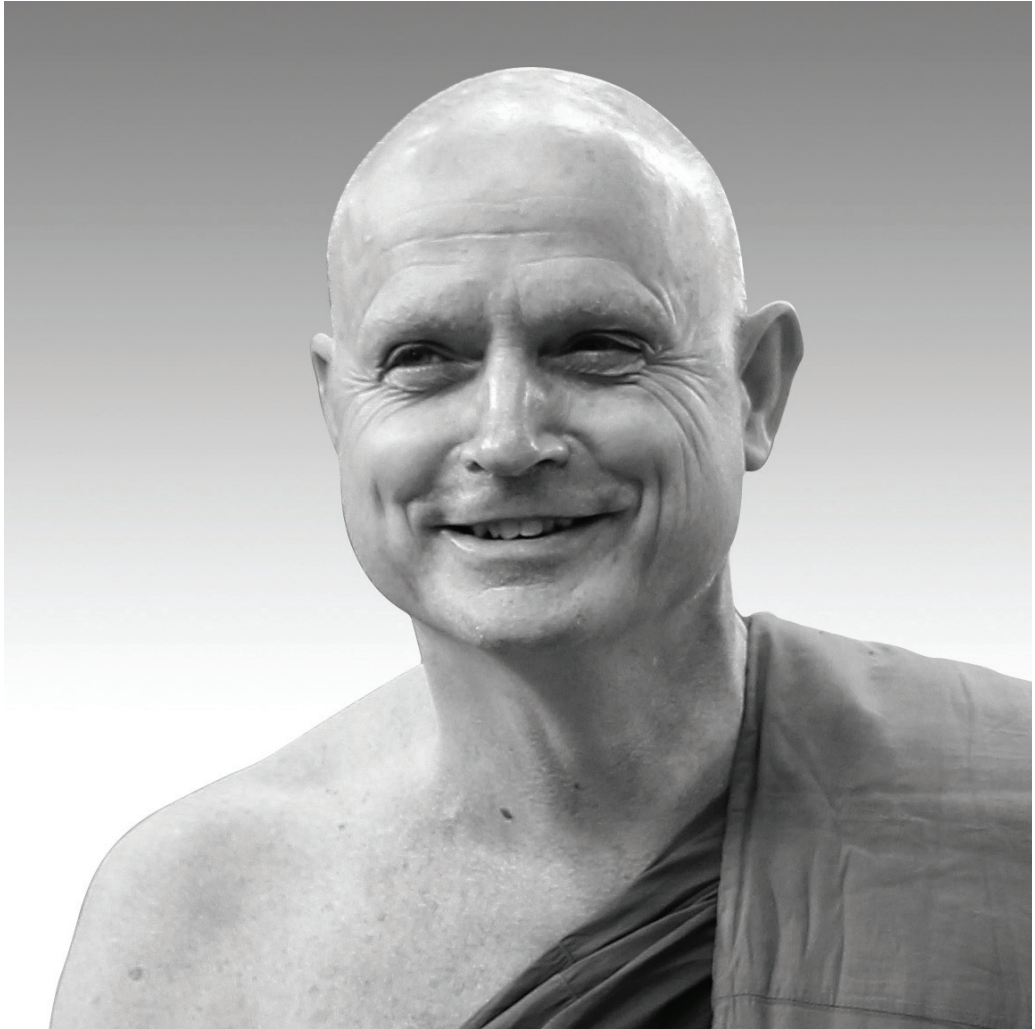
อาตมาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ส่งเสริมอัตตาในเมืองไทยถึง ๑๐ ปี แล้วก็ต้องไปอยู่ในอังกฤษ คนที่ยุโรปหรืออเมริกาให้ความสำคัญกับอัตตาทั้งนั้น วัฒนธรรมก็แตกต่างกันอีก ปัญหาที่อาตมาพบก็คือคำสอนที่ค้านกับความคาดหวังหรือความเชื่อตามวัฒนธรรมของเขา ในเมืองไทยไม่มีปัญหานี้เพราะวัฒนธรรมของคนไทยมีพื้นฐานชีวิต กลมกลืนไปกับพุทธศาสนา แต่ในอเมริกาพื้นฐานชีวิตของอาตมาเป็นชาวคริสต์ชน มุ่งเน้นความเป็นตัวตน ยึดความสำคัญของตนเอง คนตะวันตกส่วนใหญ่มีการศึกษา และมีปัญญาเข้าใจคำสอนได้ดี แต่จะไปติดที่ความยึดมั่นทางวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตามคำสอนของพระพุทธองค์ไม่ได้มีพื้นฐานด้านวัฒนธรรม แต่เน้นธรรมะคือความเป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้ก้าวข้ามอคติและความยึดมั่นไปด้วย หลวงพ่อมีวิธีสอนโดยใช้ธรรมวิจยะ เช่น ศีลเป็นเครื่องมือเหมือนมีมีดคม ๆ ตัดกิเลส และท่านก็เชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือนี้ ในตะวันตกปัญหาที่เกิดขึ้นคือต้องพยายามรักษาความคมเอาไว้ เพราะมีแรงกดดันมากมายที่จะต้องปรับปรุงพุทธศาสนา ให้เหมาะกับความคิดเห็นและทัศนคติของคนตะวันตก

ในปัจจุบัน ประสบการณ์จากหลวงพ่อบุญพาทำให้เราสามารทำได้ อาจจะมีคนไม่มากเข้าถึง แต่เราต้องรักษาและปกป้องเอาไว้ เหมือนที่หลวงพ่อบุญพาเคยแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของสังคมที่เราเคยเติบโตมา หลายคนคิดว่าอเมริกาเป็นประเทศที่ก้าวหน้า เป็นประชาธิปไตย มีสิทธิมนุษยชนสูง และชาติอื่น ๆ ต้องทำตาม นี่เป็นความเชื่อที่ปลูกฝังกันมา แต่ความเชื่อนี้ไม่เป็นจริง ไม่ใช่ธรรมะ แต่ก็ยากที่จะลบล้างความยึดมั่นนี้^๔



^๔ คัดจากหนังสือกึ่งก้านแห่งโพธิญาณ



อย่าเป็นอะไรเลย

พระธรรมพัชรญาณมุนี (พระอาจารย์ชยสาโร)
สถานพำนักสงฆ์บ้านไร่ทอสี

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ อาตมาได้จำพรรษาโดยเป็นอุบาสกถือศีล ๘ กับท่านอาจารย์สุเมโธ ที่เมือง Oakenholt ประเทศอังกฤษ เมื่อออกพรรษาแล้วอาตมาเดินทางมาเมืองไทยเพื่อไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่ocha อาตมาถึงวัดหนองป่าพงในวันพระ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนธันวาคม ท่านปมุตโต พระชาวออสเตรเลียได้นำอาตมาไปกราบหลวงพ่อ ในขณะที่เห็นหลวงพ่ochaครั้งแรก อาตมารู้สึกทันทีว่านี่แหละครูบาอาจารย์ ของเราไม่ต้องแสวงหาที่ไหนอีกแล้ว ขณะนั้นหลวงพ่อกำลังฉันน้ำชาอยู่ใต้ถุนกุฏิของท่าน หลวงพ่อมองดูอาตมากราบแล้วยิ้มให้อย่างอบอุ่น เมื่อท่านปมุตโตอธิบายว่า ปะชาวคนนี้มาจากวัดอาจารย์สุเมโธ หลวงพ่อก็ยื่นถ้วยถ้วยน้ำชาให้ อาตมาซึ่งคลานเข้าไปรับ ขณะกลับที่พักอาตมาถึงกับน้ำตาคลอด้วยความตื้นตัน นับจากวันนั้นมาอาตมาไม่เคยคิดจะไปไหน อาตมามุ่งมั่นจะเป็นลูกศิษย์ที่ดีของหลวงพ่ochaเท่านั้น

ก่อนไปอุปบลฯ อาตมาเดินทางไปอยู่อุดรฯ ระยะเวลาหนึ่ง เพราะอยากจะเยี่ยมวัดป่าที่อื่นบ้าง ก็ประทับใจเหมือนกัน แต่ยังไม่ใช่ที่ของเรา เมื่ออาตมาไปถึงวัดหนองป่าพงแล้วก็โล่งใจว่าเราน่าจะหยุดการเดินทาง

ทางได้แล้ว ที่จริงวัดหนองป่าพงไม่ใช่วัดป่าในความฝันของ
อาตมาเสียทีเดียว พระที่ไม่น่าเลื่อมใสก็มีบ้าง สามเณรน้อย
ขี้เล่นก็มี แต่อาตมาก็ไม่ได้สนใจ จำคำเตือนของท่านอาจารย์
สุเมโธได้ตลอดว่า “อย่าแสวงหาวัดที่สมบูรณ์แบบนะ
เพราะโลกนี้ไม่มี”

อาตมามีความรู้สึกตั้งแต่แรกว่าหลวงพ่อบุชาไม่เหมือนคนอื่น ๆ
ที่เคยพบ ไม่ใช่เพราะท่านมีอะไรแปลกประหลาดอยู่ในตัวท่าน
ตรงกันข้ามท่านดูจะเป็นคนเดียวในโลกที่ปกติธรรมดา ในขณะที่
มนุษย์ทั่วไปดูไม่ค่อยปกติกันทั้งนั้น มันเหมือนกับว่าในชีวิตของ
อาตมาเคยได้ฟังแต่คนร้องเพลงเพี้ยน นี่เป็นครั้งแรกที่ได้ฟัง
คนร้องถูกทำนอง ทำให้รู้ว่านี่แหละเสียงเพลงที่ถูกต้อง หรือเหมือน
กับว่าอาตมาเติบโตมาในประเทศที่มีแต่ดอกไม้พลาสติก แล้ววัน
หนึ่งได้เห็นดอกไม้สดเป็นครั้งแรก จึงทำให้รู้ว่าถึงแม้ดอกไม้
พลาสติกจะสวยอยู่บ้าง แต่ก็ไม่สามารถเทียบดอกไม้จริงได้

นับจากวันแรกที่ได้พบหลวงพ่อบุชา สิ่งที่อาตมาได้รับและ
เป็นประโยชน์มากที่สุดก็คือ ศรัทธาในตัวท่านเพราะเชื่อมั่นว่า
ท่านเป็นพระอรหันต์ ทำให้มั่นใจแน่วแน่ว่ามรรคผลนิพพานยัง
มีอยู่ การบรรลุธรรมมีจริง ไม่พ้นสมัย เมื่อหลวงพ่อบุชาทำได้ก็แปลว่า
มนุษย์ทำได้ เมื่อมนุษย์ทำได้เราก็คทำได้ ความเชื่ออย่างนี้เป็น
กำลังใจ แล้วเราก็คิดคิดว่าข้อวัตรปฏิบัติที่นี้ หลวงพ่อบุชา
ไว้เพราะท่านเห็นว่าจะเป็นแนวทางให้ลูกศิษย์ได้เจริญตามรอย
ของท่าน เพราะฉะนั้นการให้ความเคารพต่อข้อวัตรปฏิบัติคือการ
ให้ความเคารพต่อหลวงพ่อบุชา สรุปว่าสิ่งที่ได้คือศรัทธาในตัวหลวง
พ่อบุชา ศรัทธาในตัวเอง และศรัทธาในแนวทางปฏิบัติของวัดหนอง
ป่าพง

คนส่วนใหญ่มักจะทักทักกันว่า การไม่รู้ภาษาไทยน่าจะเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับชาวตะวันตกที่มาอยู่วัดหนองป่าพงใหม่ ๆ ด้วยเข้าใจว่าการสั่งสอนและการสื่อสารทั่วไปอยู่ที่ภาษา แต่ความเป็นครูบาอาจารย์ของหลวงพ่อบุญไม่เคยถูกจำกัดด้วยภาษา ท่านมองผ่านเรื่องภาษาและวัฒนธรรมไปได้ เพราะท่านรู้ดีว่าจิตใจของทุกคนมีรากฐานเดียวกัน คือห่อหุ้มไปด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง วิธีฝึกปฏิบัติของท่านมีหลักสำคัญคือการชี้ให้เห็นอริยสัจ ๔ โดยตรง ด้วยการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ชวนให้ลูกศิษย์เป็นทุกข์ เพื่อให้เห็นต้นเหตุในใจและหาทางออก เช่น เราอยากไปแต่ท่านให้อยู่ เราอยากอยู่แต่ท่านให้ไป เราอยากได้เร็วแต่ท่านให้ช้า เราอยากได้ช้าแต่ท่านให้เร็ว การฝึกอย่างนี้ ไม่เกี่ยวกับภาษาเท่าไร อย่างไรก็ตามเราขยันเรียนภาษาไทย ไม่กี่เดือนก็เข้าใจได้เยอะ พอฟังเทศน์ได้ก็ยิ่งซาบซึ้ง

ฐานการปฏิบัติที่หลวงพ่อนำเสนออยู่ตลอดคือความสัจรวมในพระวินัย และข้อวัตรปฏิบัติทั้งหลาย คุณธรรมที่หลวงพ่อบุญย้ำที่สุดน่าจะเป็นความอดทน สติ และการหมั่นทำความเพียรอย่างสม่ำเสมอในทุก ๆ อริยบท ท่านสอนว่าสติต้องต่อเนื่องเหมือนสายน้ำ สมาริ และปัญญาก็จะเกิด

พระวินัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการฝึกอบรมศิษย์ ลูกศิษย์รุ่นเก่ามักจะเล่าว่า สมัยก่อนหลวงพ่อบุญอบรมพระวินัยตั้งแต่ทำวัตรเย็นเสร็จจนถึงตีหนึ่งหรือตีสอง เมื่อถึงตีสามก็มีสัญญาณระฆังบอกเวลาทำวัตรเช้า พระบางรูปจึงไม่กล้ากลับไปพักที่กุฏิ เพราะเกรงว่าจะตื่นไม่ทัน จึงได้อาศัยฟังต้นไม้หลับ บางทีหลวงพ่อก็ก็นำเรื่องเดิม ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก เป็นร้อยครั้งตลอดทั้งคืน แต่หลวงพ่อกำหนดเหมือนกับการฟังเป็นครั้งแรก นั่งเทศน์ไปหัวเราะก๊ากก๊ากไป ในขณะที่พวกลูกศิษย์แอบมองนาฬิกาและสงสัยว่าเมื่อไหร่หลวงพ่อกำลังจะปล่อยให้กลับกุฏิเสียที

คนเรามักจะสับสนระหว่างความลึกซึ้งและความซับซ้อน ฟังเรื่องที่เข้าใจยากแล้วเรามักจะสันนิษฐานว่าลึก แต่หลวงพ่อบุชาสามารถอธิบายหลักธรรมที่ลึกซึ้งด้วยสำนวนที่ง่าย ๆ โดยใช้สิ่งรอบตัว การอุปมาอุปไมยของท่าน ทำให้รู้ว่าการใช้คำศัพท์ยาก ๆ ไม่ใช่เครื่องหมายของสติปัญญา ตรงกันข้ามมันกลับเป็นเครื่องหมายของการใช้ภาษาที่ไม่แตกฉาน

คำสอนที่ลูกศิษย์รุ่นหลัง ๆ จะคุ้นที่สุดคือคำว่า “ไม่แน่” ท่านให้เราพิจารณาความไม่แน่ตลอดเวลา สุขก็ไม่แน่ ทุกข์ก็ไม่แน่ รักก็ไม่แน่ ซึ่งก็ไม่แน่ เมื่อจิตรู้ตัวอยู่ในปัจจุบัน เราต้องโน้มจิตรับรู้ต่อความไม่เที่ยง ไม่คงที่ ด้วยคำว่าไม่แน่ ฟังง่ายแต่ทำต่อเนื่องมีผลลึกซึ้ง การสอนเรื่องไม่แน่ของหลวงพ่อก็ไม่ได้หยุดอยู่แค่การเทศน์ให้เราฟัง กิจวัตรประจำวันอาจเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันได้ เป็นเหตุให้เราประมาทหรือตรองแห่งความเคยชินได้ยาก เพราะทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เราจึงต้องมีสติคอยคุ้มครอง

ในเมื่อหลวงพ่อบุชาไม่ยึดมั่นถือมั่นสิ่งใดว่าเป็นอัตตาตัวตน การแสดงออกของท่านจึงคล่องตัวมาก ถ้าเหมาะที่จะดุท่านก็ดุเหมาะที่จะนุมนวลท่านก็นุมนวล ท่านไม่เคยหลงอารมณ์แต่ใช้อารมณ์เพื่อประโยชน์ของลูกศิษย์ การสอนเรื่องการปล่อยวางของท่านสามารถดูได้จากกรณีที่ชาวต่างชาติคนหนึ่ง ถามหลวงพ่อบุชาเรื่องมหายานและเถรวาทว่า เราควรปฏิบัติเพื่อบรรลุเป็นพระอรหันต์หรือเพื่อเป็นพระโพธิสัตว์ หลวงพ่อบุชาตอบว่า “อย่าเป็นอะไรเลย พระอรหันต์ก็ไม่ต้องเป็น พระโพธิสัตว์ก็ไม่ต้องเป็น เป็นพระอรหันต์ก็ทุกข์ เป็นพระโพธิสัตว์ก็ทุกข์ อย่าเป็นอะไรเลย ตราบใดที่เรายังเป็นอะไรอยู่ก็ทุกข์ทั้งนั้นแหละ”

หลวงพ่อกำลังเล่าเรื่องส่วนตัวของท่านน้อยมาก แต่ที่พูดอย่างเปิดเผยคือเรื่องกิเลสของท่านตอนบวชใหม่ ๆ นี่คือนิพพานของหลวงพ่อก่อน ท่านต้องการให้ลูกศิษย์ทราบว่าอายุยี่สิบต้น ๆ ท่านยังต้องต่อสู้กับความต้องการทางเพศ ความโลภอยากได้บาตร อยากได้จีวรใหม่ แต่ด้วยความอดทนและความใจสู้ ทำให้ท่านผ่านพ้นไปได้ ทำให้พระทุกรูปมีความหวังว่ากิเลสสามารถชนะได้ด้วยคามเพียร

ถึงแม้ว่าหลวงพ่อก่อนนั้นความอดทนอยู่ตลอด แต่ทุกอย่างต้องลงด้วยปัญญาอยู่เสมอ เช่น ท่านเล่าว่ามีครั้งหนึ่งตอนยังเป็นพระหนุ่ม แต่ท่านตั้งใจต่อสู้กับกิเลสด้วยการไม่มองผู้หญิงเลยตลอดช่วงเข้าพรรษา ความมีใจเข้มแข็ง ทำให้ท่านทำได้สำเร็จ จนกระทั่งวันออกพรรษามีญาติโยมมาทำบุญกันเป็นจำนวนมาก ท่านคิดว่าเราทำได้สำเร็จครบสามเดือนแล้ว จะลองดูซิว่าจะเกิดอะไรขึ้น เมื่อคิดได้ดังนั้นท่านจึงลืมตาขึ้นมอง ทันทีที่มองเห็นหญิงสาวคนหนึ่งที่อยู่ตรงหน้าท่าน ความรู้สึกขณะนั้นเหมือนโดนสายฟ้าฟาด ท่านจึงตระหนักว่าการงดเว้นถึงแม้จะจำเป็น ไม่ว่าจะเพียรระวังตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่างไรก็ตาม ถ้าขาดปัญญาไม่รู้ต้นตอของกิเลสก็ไม่อาจหลุดพ้นจากมันได้ ความสำรวมป้องกันกิเลสไม่ให้ครอบงำจิตใจได้ แต่กิเลสจะตายต้องเห็นชัดด้วยปัญญา ถึงความเกิดขึ้น ความดับไป เสน่ห์และโทษของมันรวมทั้งทางออก

ตอนหลังอาตมามีโอกาสเผยแพร่ธรรมะในต่างประเทศบ้าง ปรากฏว่าคนทั่วโลกอยากฟังเรื่องหลวงพ่อก่อน ธรรมะที่หลวงพ่อก่อนเป็นสากลจริง ๆ เป็นบุญเหลือเกินที่พวกเรามีโอกาสสืบต่อมรดกของหลวงพ่อก่อน^๖



^๖ คัดจากหนังสือกึ่งก้านแห่งโพธิญาณ

อุปถัมภ์

“อุปถัมภ์” คือหนังสือชีวประวัติของหลวงพ่อบุญ สุกโกโท แห่งวัดหนองป่าพง โดยนำเสนออัตชีวประวัติ ตลอดถึงปฏิปทา วิถีชีวิตของพระภิกษุที่อุทิศร่างกาย เพื่อการอบรมบ่มเพาะการภาวนา และฝึกหัดขัดเกลาตัวเองอย่างยิ่งยวด จนเป็นที่เลื่องลือในหมู่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกาผู้มีความสนใจการภาวนาไปทั่วทั้งอีสาน นอกจากนั้น หนังสือยังได้เผยให้เห็นแนวทางการสอน การอบรม ลูกศิษย์ รูปแบบการปกครอง จนสามารถแผ่ขยายแนวทางการเผยแผ่พระศาสนา ตามแบบอย่างของวัดหนองป่าพงไปทั่วประเทศได้อย่างรวดเร็ว

พระอาจารย์ชยสาโร หนึ่งในคณะผู้จัดทำ เปิดเผยแนวคิดในการจัดทำ หนังสือ “อุปถัมภ์” ไว้ว่า “อยากให้คนเห็นหลวงพ่อบุญ เห็นคำสอนและทัศนคติของท่านในเรื่องสำคัญ ๆ เช่นที่เกี่ยวกับชีวิตของสมณะ หรือชีวิตของนักบวช เพื่อที่จะเป็นตัวอย่างที่เป็นลายลักษณ์อักษร ชี้ให้เห็นว่าท่านสอน อย่างนี้ ท่านเคร่งอย่างนี้ ท่านให้เราปฏิบัติอย่างนี้ และสำหรับพระวัดหนองป่าพงและวัดสาขาบางรูปในทุกวันนี้ ส่วนใหญ่ไม่เคยรู้จักหลวงพ่อบุญ ในสมัยที่ท่านยังแข็งแรงอยู่ หลวงพ่อบุญก็เป็นเสมือนนิยาย เพราะได้ฟังแต่เทป อ่านแต่หนังสือ ดังนั้นเพื่อให้ทุกคนได้รู้สึกซาบซึ้งในคุณธรรมของท่าน นี่คือหลวงพ่อบุญของเรา เป็นครูของเรา ถ้าเราเป็นลูกศิษย์ที่ดีต้องปฏิบัติตาม จึงพยายามดึง สิ่งที่ท่านย้ำมารวบรวมไว้ ท่านเน้นถึงพระวินัย ความสำคัญของพระวินัย ความสัมพันธ์ระหว่างศีล สมาธิ ปัญญา เรื่องข้อวัตรปฏิบัติ เรื่องความไม่ยึดมั่นถือมั่น”

อุปถัมภ์เป็นหนังสือที่เรียบเรียงขึ้นจากการสัมภาษณ์ลูกศิษย์รุ่นแรก ๆ ที่เป็นทั้งพระภิกษุผู้ใหญ่ แม่ชีและฆราวาส ซึ่งได้สัมภาษณ์ครูบาอาจารย์รูปสำคัญหลายรูป อาทิเช่น หลวงพ่อบุญเพียง หลวงพ่อจันทร์ หลวงพ่อบุญหาสุพงษ์ หลวงพ่อบุญหาอมร พระอาจารย์เลี่ยม พระอาจารย์ชู พระอาจารย์เอนก พระอาจารย์เรืองฤทธิ์ และอีกหลาย ๆ รูป รวมทั้งพระชาวต่างประเทศ เช่น พระอาจารย์สุเมโธ พระอาจารย์ปัสโน พระอาจารย์ปรีโส ฯลฯ เป็นต้น







พุทธทาส

หนานเอ

ใกล้สิ้นปี เราก็มักจะนึกทบทวนว่าปีที่ผ่านมานี้มีอะไรที่ได้ดี อะไรที่ทำผิดพลาดต้องปรับปรุง แต่ผมอาจจะคิดนานไปหน่อย ผมมาคิดย้อนไปว่าอะไรที่ทำให้ผมมาสนใจในพระพุทธศาสนา ผมนึกถึงสมัยช่วงวัยรุ่นมัธยมปลาย เป็นวัยที่มีเวลาเยอะ ผมก็อยากหาหนังสืออ่านที่นอกเหนือจากหนังสือเรียน ผมก็เดินเข้าไปในร้านหนังสือ มีหนังสือที่น่าอ่านอยู่หลายเรื่องเลยที่เดียว ตอนนั้นมีเงินอยู่ไม่กี่บาท เลยตัดเหลือหนังสือที่อยากอ่านจริงๆอยู่เหลือสองเล่ม คือ ความลับพิราमित กับคู่มือมนุษย์ ความลับพิราमितก็น่าสนใจเพราะเป็นอะไรที่ชวนให้รู้ แต่คู่มือมนุษย์นี่มันสะดุดจากชื่อ ทำไมเป็นมนุษย์ต้องมีคู่มือ ตอนนั้นยืนลังเลอย่างมากว่าจะซื้อเล่มใดมาอ่านดี

ผมจำไม่ได้ว่าความลับพิราमितใครแต่ง แต่คู่มือมนุษย์นี้แต่งโดยอาจารย์พุทธทาส โดยส่วนตัวผมก็ไม่รู้จักท่าน แต่ผมนึกได้ว่าตอนเด็ก ๆ ที่ไปนั่งรอแม่ที่ทำงาน ที่โต๊ะของเพื่อนแม่ที่ชื่อน้าเต๋อ แกมีคำกลอนของท่านพุทธทาสไว้ที่บอกว่า “เรามีส่วนเลวบ้างช่วงหัวเขา จงเลือกเอาส่วนที่ดีเรามีอยู่ เป็นประโยชน์แก่โลกบ้างยังน่าดู ส่วนที่ชั่วอย่าไปรู้ของเขาเลย จะหาคนมีดีโดยส่วนเดียว อย่ามัวเที่ยวค้นหาสหายเอ๋ย เหมือนเที่ยวหาหนวดเต่าตายเปล่าเอ๋ย ฝึกให้เคยมองแต่ดีมีคุณจริง” กลอนนั้นผมก็จำได้และยังจำได้ถึงทุกวันนี้ ก็เลยตัดใจว่า พิราमितใครแต่งเราไม่รู้ แต่คู่มือมนุษย์นี้ เราเคยอ่านผ่านตามกลอนของท่านมาบ้างก็ดูเป็นประโยชน์ ก็เลยตัดสินใจหยิบหนังสือคู่มือมนุษย์ไปจ่ายเงินและอ่านด้วยความง

ที่บอกว่าอ่านด้วยความงเพราะอ่านรอบแรกนี้ไม่รู้เรื่องเลยครับ คือจะบอกว่าไม่รู้เรื่องเสียทั้งหมดก็ไม่ใช่ว่า ในส่วนของเรื่องพุทธศาสนาในแง่มุมต่างๆ อะไรนั้นก็พอเข้าใจ แต่ไตรลักษณ์ อุปทาน เบญจขันธ์อะไรทั้งหลาย ผมง

มากครับ งงแบบไม่เข้าใจอะไรเลยวาคืออะไร อ่าน ๆ ไปเออ ๆ ออกไป ไม่เข้าใจจริง ๆ แต่สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้เมื่ออ่านจบก็คือ เราควรจะต้องปฏิบัติธรรมเพื่อไม่ให้เสียชาติเกิดที่เกิดมาเป็นมนุษย์ แต่จะปฏิบัติอย่างไรเริ่มยังไง ก็มีดเบตตันครับ ที่ทำได้คือเก็บเงินต่อ พอมีเงินพอสมควรก็ไปหาซื้อหนังสือเล่มอื่น ๆ ของท่านพุทธทาสมาอ่าน ไม่ว่า จะเป็นพวก ทำงานด้วยจิตว่าง แก่นพุทธศาสน์ ยิ่งงงมากกว่าเดิมครับ ทำงานด้วยจิตว่าง ว่างยังไง ว่างจากอะไร ว่างแล้วจะทำงานจะเรียนได้ ก็หาหนังสืออ่านต่อไปอีก แต่ในเวลาเดียวกันก็หลงโลกไปพร้อม ๆ กัน แต่ก็ยังดีที่มีตั้งในธรรมะที่คอยดึงเราไว้ ให้เราตั้งเป้าหมายเรื่องการปฏิบัติธรรม แม้ว่ายังคลำหาทางไม่เจอก็ตาม

จนเมื่อได้เจอครูบาอาจารย์ ได้บวชเรียนที่วัดอุโมงค์ ได้พบพระอาจารย์ที่สอนชี้ทางให้ ก็เริ่มคลำทางได้ แม้ทุกวันนี้จะล้มลุกคลุกคลาน แต่ก็ยังไม่ทิ้งการปฏิบัติ และเมื่อย้อนกลับไปอ่านงานของท่านอาจารย์พุทธทาส ก็ทำให้มีความเข้าใจมากขึ้น เห็นแง่มุมต่าง ๆ ที่ท่านอาจารย์ชี้แนะได้ลึกขึ้น ตอนนั้นเราโง่ที่ไม่เห็น แต่ตอนนี้เราก็คงจะโง่ที่เห็นแค่นี้ เรายังต้องหมั่นเพียรปฏิบัติธรรมต่อไป ซึ่งหลักที่ครูบาอาจารย์ท่านสรุปให้ฟังว่า “มีสติรู้กายรู้ใจ (รู้รูปรู้นาม) ตามความเป็นจริงด้วยจิตที่ตั้งมั่นและเป็นกลาง” นั้นไม่เก่า และยังใช้ได้ ตั้งแต่เริ่มต้นถึงปลายทางของการปฏิบัติ โดยเราเริ่มจากการรักษาศีล ศีลนี้เป็นพื้นฐาน และศีลที่สำคัญก็คือศีลห้า เราตั้งใจในทุกวันว่าเราจะรักษาศีลห้า แบ่งเวลาในแต่ละวัน มาปฏิบัติในรูปแบบ เหมือนเป็นการซ้อมการปฏิบัติ เลือกรกกรรมฐานสักอย่าง จะลมหายใจที่ท่านพุทธทาสสอนก็ได้ ท่านเรียกว่าอานาปณสติ พุทโธ การขยับมือขยับนิ้ว ดูท้องพองท้องยุบ อะไรก็ได้ที่เราทำแล้วมีความสุขไม่เชื่องไม่ซึม เราก็เลือกเอามาซ้อม อยู่กับกรรมฐานอยู่นั้นแล้วสังเกตจิตที่หลงไปคิด หลงไปทางตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นต้น และที่เหลือก็คือการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด มีสติ รู้ทันจิตที่หลงไปทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย หรือความคิดนั่นเอง

พอมาถึงเรื่องนี้ก็ทำให้ผมนึกได้อีกเรื่องหนึ่งของท่านพุทธทาส เมื่ออ่านหนังสือท่านเราจะเห็นเรื่องอานาปณสติเยอะมาก อันนี้ก็คือสิ่งสำคัญ แต่เมื่อวัยเด็กผมไม่รู้วิธี แต่ด้วยความไม่รู้นั้น ผมก็มักจะระลึกถึงลมหายใจ

อยู่เสมอ ๆ เมื่อนึกขึ้นได้ อยู่กับลมหายใจไป แต่ไม่ต้องตกใจนะครับ
วัยเด็กวัยรุ่นที่กำลังหลงโลก ไม่ได้อยู่กับลมหายใจบ่อยหรอก แต่ลมหายใจนั้นได้กระตุ้นให้ไม่หลงโลกนาน หรือไม่ถลำไปกับโลกมากไปนั่นเอง
ตอนมัธยมไม่เท่าไร เพราะมีหน้าที่ที่ต้องอ่านหนังสือ เพื่อเข้ามหาวิทยาลัย
ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้หลงไปกับอบายมุข เพราะมีหนังสือที่ต้องอ่าน แต่พอ
เริ่มเข้ามหาวิทยาลัย มีสิ่งยั่วยุเยอะ ไม่ว่าจะเป็นการดื่มสุราหรืออะไร
พวกนั้น ผมก็เคยดื่มแต่ในใจรู้สึกไม่ชอบครับ ดื่มไปกับโลก มัวเมาไป
กับโลก บางวันดื่มเหล้ากลับมาก็ยังสมาธิต่อ แต่ไม่ได้สาระอะไร
แค่จะบอกว่า คำว่าอานาปนสติของท่านพุทธทาสนี้ ได้ช่วยกระตุ้นเด็ก
คนหนึ่งไม่ให้หลงไปกับโลกมากมาย แต่ด้วยความด้อยปัญญาไม่มีผู้
ชี้แนะ เลยไม่สามารถที่จะเห็นความลึกซึ้งในคำสอนของท่านได้นั่นเอง

อย่างน้อยนะครับ ชื่อของท่านพุทธทาสก็ดึงดูดให้ผมซื้อหนังสือ
คู่มือมนุษย์มาอ่าน ไม่ได้ซื้อความลับพิราमित ถ้าวันนั้นไม่ได้หนังสือท่าน
ตอนนี้ผมอาจจะไม่มีหนังสือ พิราमित ยูเอฟโอ หรือกำลังหาทางเก็บเงินไป
ค้นหาความจริงที่อียิปต์ก็เป็นได้ นี่นะครับ แค่นี้เลยสาระของครูบา
อาจารย์ที่ท่านทิ้งร่องรอยไว้ให้ ยังมีประโยชน์แก่นกอนันต์กับเราขนาดนี้
ถ้าไม่มีท่าน นึกไม่ออกจริงๆว่าชีวิตวันนี้จะเป็นอย่างไร ไม่มีอะไรมา
กระตุ้นก็หลงโลกยาวๆ หรือไม่ก็อาจจะไปร่วมขบวนการอะไรต่อมิอะไร
เรียกได้ว่าธรรมชาติของท่านพุทธทาสแม้เศษเสี้ยวที่เราไม่อาจจะเข้าใจนั้น
ยังมีคุณประโยชน์กับชีวิตเรา แล้วธรรมชาติของพระพุทธเจ้าในวันที่เราได้มี
โอกาสพอเจอครูบาอาจารย์ได้ฟังคำสอนต่างๆ จะมีคุณค่ามากแค่ไหน
ที่เล่ามาทั้งหมดนี้ก็ด้วยสำนึกในบุญคุณของท่านอาจารย์พุทธทาส และ
คำสอนของพระพุทธเจ้าตลอดจนครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ชี้แนะนะครับ
และยังทำให้เราไม่ประมาทในการเดินทางในสังสารวัฏที่ไม่สิ้นสุด

ขอพระรัตนตรัยคุ้มครองทุกท่านนะครับ





ใบสมัครสมาชิกธรรมสาส์นชาวพุทธ
โดย คณะพุทธนิคม เชียงใหม่

ข้อมูลผู้สมัครสมาชิก () สมัครสมาชิกใหม่ () ต่ออายุสมาชิก
ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....เพศ () ชาย () หญิง () ไม่ระบุ
ที่อยู่ในการจัดส่ง เลขที่.....หมู่.....ตำบล/ถนน.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....อีเมล.....
โทรศัพท์

() เพื่อถวายเป็นมิตรา (ส่งให้กับโรงเรียน/ห้องสมุด/เรือนจำ ฯลฯ)
โดยกรุณาส่งไปที่.....เลขที่.....หมู่.....ถนน.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์

มีความประสงค์ขอรับเป็นสมาชิกธรรมสาส์น “ชาวพุทธ” ประเภท
() 1 ปี () 2 ปี () (ระบุ) ปี
(อัตราค่าบำรุง ปีละ 150 บาท ต่างประเทศปีละ 250 บาท)
โดยเริ่มตั้งแต่วันที่...../ ฉบับที่ (ธรรมสาส์นชาวพุทธจัดพิมพ์ 4 เล่มต่อ 1 ปี)

วิธีการชำระ
พร้อมกันนี้ได้ชำระเงินจำนวน.....โดย
() ธนาคารดี หรือเช็คไปรษณีย์ สั่งจ่าย ป.ท. มช. เชียงใหม่
() โอนเงินเข้าบัญชี น.ส.เพ็ญฉาย สิโรตธ ธนาคารกรุงไทย สาขานนทบุรี
บัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี 521-0-02148-3

กรุณาส่งหลักฐานการโอนเงิน พร้อมใบสมัครสมาชิกได้ตามช่องทางดังนี้
- น.ส.เพ็ญฉาย สิโรตธ (ผู้จัดการธรรมสาส์นชาวพุทธ)
วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม ถ.สุเทพ ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
- โทรศัพท์ : 086-730-3075, 087-300-1787, 099-271-2474, 0-537-8882
- อีเมล : buddhanikomcm@gmail.com, chao_buddha@hotmail.com
- www.chaobuddha.com

เมื่อได้พบหลวงพ่ocha ท่านจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ได้มองเห็น
ศักยภาพของการเป็นมนุษย์ ในแง่ของการใช้ปัญญาและความเมตตา
ท่านทำให้เห็นว่าคุณสมบัตินี้มีอยู่ในมนุษย์จริง ๆ
ไม่ใช่เฉพาะในพระพุทธเจ้าในอดีตเท่านั้น

พระวสุมวชิรญาณ (หลวงพ่อสุมโร)
วัดอมราวดี (Amaravati Buddhist Monastery)
เมืองฮาร์ทฟอร์ดเชอร์ ประเทศอังกฤษ

